UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

Pedagogická fakulta

Katedra českého jazyka a literatury

PETRA MATŮŠOVÁ

BORIS AKUNIN – SOUČASNÁ RUSKÁ DETEKTIVNÍ LITERATURA

Bakalářská práce

Vedoucí práce: Mgr. Jaroslav Vala, Ph.D.

OLOMOUC 2010

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem svou bakalářskou práci vypracovala samostatně a použila jen uvedených pramenů a literatury.

V Olomouci dne 30. 6. 2010

Poděkování

Děkuji Mgr. Jaroslavu Valovi, Ph.D., za odborné vedení práce, poskytování rad a připomínek.

OBSAH

Úvod....4
1. Současná ruská literatura....6
1.1 Stručná charakteristika....6
2. Boris Akunin....8
2.1 Dílo Borise Akunina....9
2.2 Charakteristika detektivní tvorby....10
2.3 Témata Akuninových detektivních příběhů....12
3. Cyklus románů Dobrodružství Erasta Fandorina....13
3.1 Případ Azazel....15
3.1.1 Dějová linie....15
3.1.2 Analýza titulu....16
3.2 Turecký gambit....18
3.2.1 Dějová linie....18
3.2.2 Analýza titulu....20
3.3 Leviatan....22
3.3.1 Dějová linie....22
3.3.2 Analýza titulu....23
3.4 Achillova smrt....25
3.4.1 Dějová linie....25
3.4.2 Analýza titulu....27
3.5 Zvláštní úkoly....29
3.5.1.1 Dějová linie-Pikový kluk....29
3.5.1.2 Dějová linie-Dekoratér....30
3.5.2.1 Analýza titulu-Pikový kluk....31
3.5.2.2 Analýza titulu-Dekoratér....33
4. Analýza série Dobrodružství Erasta Fandorina....35
5. Dotazník....39
Závěr....42
Seznam literatury....44
Přílohy....46
Anotace....50

ÚVOD

Pro svoji bakalářskou práci jsem si vybrala téma mně osobně velmi blízké. Už od útlého věku jsem doslova hltala všechny dobrodružné příběhy. Se svými dětskými hrdiny jsem prožívala jejich strastiplné cesty, bolestné pády i opojná vítězství. Postupem času jsem o knihách začala trochu více přemýšlet. Chtěla jsem se se svými idoly nejen ztotožnit, ale ještě více proniknout do jejich myšlení. Chtěla jsem nejen číst, chtěla jsem sama objevovat pravdu, sama žasnout. Jít příběhem svou vlastní cestou. A tak jsem se dostala k detektivní literatuře. Přečetla jsem knihy od řady kvalitních i méně nápaditých autorů. A tato má záliba začala postupně ovlivňovat také můj soukromý život.

Náhoda tomu chtěla, že jsem v knihkupectví dostala tip na jednoho ruského autora, kterému u nás nedávno vyšla detektivka. Boris Akunin. Jméno mi absolutně nic neřeklo, ale knihu jsem si hned koupila. Začala jsem ji číst s trochou nedůvěry, ale již několik prvních stránek mě zaneslo do světa Borise Akunina. Do světa, kde nic nedostanete zadarmo, kde se setkáváte s různými typy lidí, kde vás pohnuté osudy hrdinů nenechají ani na chvíli v klidu. Knihu jsem přečetla během jednoho večera. I když ne přečetla, přímo "zhltla". O pár dní později jsem do knihkupectví běžela znovu a objednala si druhý díl. Další díly už jsem si musela hledat přes internet. Naprosto jsem propadla kouzlu tohoto spisovatele. Když jsem si měla vybrat téma bakalářské práce, byla má volba vcelku jasná.

V textu bych ráda podala stručný nástin současné ruské literatury, především pak detektivní literatury, které se chci věnovat detailněji. Největší prostor pak věnuji Borisu Akuninovi a jeho tvorbě, především sérii o Erastu Fandorinovi, ze které budu v práci nejvíce čerpat. Jelikož Boris Akunin zasadil své dílo do 19. století a s historií ve svých dílech pracuje, pokusím se také o charakteristiku této doby. V práci dále publikuji výsledky ankety o ruské literatuře, kterou jsem prováděla v knihkupectví a antikvariátech. Výzkumem bych chtěla poukázat především na povědomí o zvoleném žánru literatury.

Cílem mé práce je tedy především rozšířit povědomí o tomto ruském autorovi, který je u nás téměř neznámý. A to je, myslím si, veliká škoda. V současné době, kdy je opravdu kvalitních literátů pomálu, je Boris Akunin autorem, který se k této menšině dá jistě počítat. Ne náhodou byl nominován roku 2009 na Nobelovu cenu. Svou nominaci sice neproměnil, ale vzhledem k tomu, že se těší velké oblibě u zahraničních kritiků, dá se předpokládat, že tato nominace nebyla Akuninovou poslední. Boris Akunin je v současnosti na vrcholu svých literárních sil.

Očekávám, že bakalářská práce bude přínosná pro mě samotnou. I když samozřejmě v koutku duše doufám, že tento text zaujme i nestrannou osobu a navnadí ji k přečtení alespoň jednoho díla Borise Akunina.

1. Současná ruská literatura

„Ruská literatura má dnes spíše zábavnou povahu, než aby se její autoři zajímali o kvalitu materiálu. Vezou se především na umělé reklamní vlně, tak jako se za sovětské vlády vznášeli na vlně stranické. Jejich hvězda zhasíná tak rychle, jako vychází. Jistě se najdou i kvalitní knihy, ale dobrého autora musíte hledat." (1)

1.1 Stručná charakteristika

Současná ruská literatura není pro běžného čtenáře tak známá. Není to z toho důvodu, že by byla méně kvalitní. Jak řekla Jekatěrina Bobrakova-Timoškina: *„Přijde-li někdy řeč na ruskou literaturu, sečtělý cizinec určitě jmenuje Dostojevského, Tolstého, možná Solženicyna, jejichž nekonečné svazky plné vážných úvah a myšlenek vyvstávají ze tmy jako balvan. Sotva si čtenář jako první jména vybaví třeba Gogola nebo Charmse. Ruská literatura má prostě image nesmírně, občas až děsivě vážný. Naopak nejznámější čeští klasici Hašek a Čapek jsou vnímáni jako autoři úplně jiného rázu. Leckdo by si troufl soudit, že česká literatura je založena především na českém humoru, na tradici hospodské povídky a nesnesitelné lehkosti bytí."* (2, s. 71) Domnívám se, že těmito několika větami autorka vystihla pokles zájmu o ruskou literaturu. Většina čtenářů od ní očekává hluboké myšlenky, filozofické rozjímání, gigantické scény a tragická vyústění. Jednoduše to, co nám často nabízela v předchozích staletí. Proto čtenáře může zklamat, že většina současných autorů si nelibuje ve znacích klasického ruského díla. I zde se ovšem nacházají výjimky. Dle Iriny Bašmakové: *„Ruská literatura má několik cest. Zejména někteří ruští spisovatelé pokračují v tradici ruské klasické literatury, jiní autoři jsou zase dokonalými "novátory", co se týká hry se slovem a struktury textu. Například současná známá autorka Taťjana Tolstaja, která má svůj zvláštní styl, podobný i nepodobný tomu, co už dříve bylo v literatuře. Mezi známé osobnosti patří také "skandální" spisovatel Vladimir Sorokin, mistr slova a stylu. Jedni ho velmi kritizují, druzí mu naslouchají."* (3) Bašmaková dále říká: *„Mé sympatie mají stále spisovatelé tzv. nové vlny. Přiznám se, že nemám blízký vztah k tvorbě postmodernistů, jejich tvorba mě neoslovuje. Nemám ráda hrubost a vulgární výrazy v literatuře. Někdo na vydávání takových děl vydělává peníze a vím, že jsou lidé, které to upoutá. Já jsem vyrůstala na dílech Puškina, Turgeněva, Čechova, také proto je pro mě nová vlna zajímavá. Samozřejmě, zabývám se i jinou prózou, v každém směru může člověk pro sebe najít něco objevného."* (3) A právě tzv. nová vlna ruské literatury bude hlavní náplní tohoto textu.

„Konec devadesátých let přináší do ruské literatury zajímavou tendenci: rozkvět literární

mystifikace všeho druhu. Samo o sobě je to období dost svérázné. Po perestrojce a depresi, která byla následkem drastických reforem, pomalu přichází ekonomický růst, mafiáni už nestraší – vymizí nebo se jen přesunou na jinou úroveň, stánkaři si najdou práci v kancelářích, slibně se rozvíjí i knižní trh. V té době stále existuje možnost vydělat si takzvané lehké peníze: prudce roste kupní síla, a především chuť konzumovat. Vydavatelé se snaží nejen uspokojovat poptávku, ale také ji cílevědomě vytvářet, a proto jsou odvážnější a nevydávají už jen levné paperbacky s novými ruskými detektivkami, na než masový čtenář nedá dopustit. Zkrátka život se zdá celkem v pořádku. V srpnu 1998 však příjde velká finanční krize, a nejvíce postižena jsou právě tato odvětví a ti, kdo na jejich vzestupu nejvíce profitovali. Každý rubl, natož dolar, jsi člověk musí tvrdě vydělat. Země se pár let vzpamatovává z šoku." (2, s. 71)

„Bylo by laciné literární mystifikaci vysvětlovat tím, že právě nyní je čtenář připraven pro dobrou zábavu nebo že se k ní potřebuje uchýlit po starostech každodenního života. Nicméně trocha pravdy na tom asi bude." (2, s. 71) Takto se Jekatěrina Bobrakova-Timoškina pokusila vysvětlit vznik nového literárního proudu v ruské literatuře. Tvoří jej především autoři (autorky), kteří vystupují pod pseudonymy. U některých je jejich pravá totožnost odhalena (Max Freie, Boris Akunin), jiní se stále ukrývají (Jiří Grošek). Právě Jiří Grošek je velmi zajímavým autorem. Původem Rus, jak bylo odhaleno z e-mailové a telefonické konverzace, který se skrývá za českým přízviskem. (2, s. 72) Všichni tito literáti vstupují na scénu přibližně ve stejné době, ale s rozdílnými tématy. Všichni se prezentují jazykovou vytříbeností, znalostí historie, schopností fabulovat. Freie a Grošek se pohybují na poli fantazy-literatury. (2, s. 72) Akuninovu tvorbu už nemůžeme zařadit k literatuře fantastické. Akunin tvořil především texty detektivní, ve kterých mají jeho postavy "nadpřirozené" vlastnosti, které ale můžeme přičíst navrub jejich "policejnímu čuchu" či "zločineckému talentu".

Boris Akunin však není jediným autorem zabívajícím se detektivními příběhy. Detektivky se ukázaly jako velmi úspěšný žánr nové ruské literatury. Za celou řadu spisovatelů mohu jmenovat například Vasily Aksinova, velmi žádaného v USA. Populárními autorkami jsou také ženy, obzvláště Tatyana Tolstaya a Lyudmila Ulitskaya. (4)

2. Boris Akunin

vlastním jménem Georgij Čchartšvili

Narodil se 20. května 1965 v Gruzii. Pochází ze židovsko-gruzinské rodiny. Od roku 1958 žije v Moskvě. Pod dojmem z japonského divadla kabuki začal studovat na historicko-filozofickém oddělení Institutu zemí Asie a Afrika na Moskevské státní univerzitě a stal se japanologem. Později pracoval jako zástupce šéfredaktora časopisu Zahraniční literatura (Inostrannaja litěratura). Od roku 2000 se věnuje výhradně spisovatelské činnosti. Psal kritické stati, překládal z japonské, americké a anglické literatury. (5, s. 8)

Jak už jsem se zmínila, jméno Boris Akunin je pouze autorovým pseudonymem. *„Pseudonym si vybral z japonštiny, kde slovo "akunin" znamená zlý člověk. Ostatně i potřeba změnit si s novou etapou života jméno, má svůj základ v tradicích dávných samurajů."* (7, s. 5) Tajemství pseudonymu bylo po mnoha spekulacích odhaleno roku 1999 (tedy rok po vydání první detektivky). Zrod autora jménem Boris Akunin a s ním spojenou mystifikaci Čchartšvili vysvětluje následovně: *„Pseudonym jsem si vybral sám, ale s ním spojená intrika moje není. A nelíbí se mi. Pseudonym jsem potřeboval z několika důvodů. Za prvé: za svůj koníček (tj. psaní detektivek) jsem se styděl. Když to všechno začalo, byl jsem zaměstnán jiným, vážným tématem. Právě jsem pracoval na knize Spisovatel a sebevražda. Když člověk denně čte o spisovatelích, kteří si dobrovolně vzali život – někdo kvůli nemoci, jiný kvůli politice, nešťastné lásce, alkoholismu a tak dále -, je mu velmi smutno a teskno. Chce si nějak odpočinout, zabavit se něčím veselejším, lehkomyslným a příjemným, zkrátka zahrát si. Aby se člověk cítil jinak, musí i jinak sám sebe pojmenovat. Ve středověkém Japonsku to byla velmi rozšířená tradice. Když se jmenuji jinak, pak také píši jinak."* (2, s. 73) Tak vysvětluje Boris Akunin svůj pseudonym. V jeho případě tedy nejde o žádný rozmar, nezájem o publicitu nebo promyšlený marketingový tah, který může vzbudit zájem veřejnosti. Svým pseudonymem si vytvořil své druhá Já, druhou osobnost. Osobnost, která se odpoutala od konvencí a psala to, co jí přinášelo radost. Třeba to mohl být i naprostý kýč, ale kdo z nás si nikdy v životě nechtěl hrát, napsat hloupost, o níž dopředu věděl, že to hloupost bude. Jen tak. Pro vlastní uvolnění. A Akunin měl to štěstí, talent, dar, že jeho "hloupost" se stala celosvětově překládaným dílem.

2.1 Dílo Borise Akunina

Příběhy Erasta Fandorina

1. Případ Azazel (Азазель)
2. Turecký gambit (Турецкий гамбит)
3. Leviatan (Левиафан)
4. Achillova smrt (Смерть Ахиллеса)
5. Zvláštní úkoly (Особые поручения)
6. Статский советник (Státní ráda) *
7. Коронация, или Последний из романов (Korunovace posledních z Romanovců)*
8. Любовница смерти (Milenka smrti)*
9. Любовник смерти (Milenec smrti)*
10. Алмазная колесница (Diamantový vůz)*
11. Нефритовые четки (Jadeův růženec)*
12. Весь мир театр (Celý svět je jeviště)*

Příběhy Nicholase Fandorina

1. Алтын-толобас (Tajemství zlatého Tolobasu)
2. Внеклассное чтение (Mimoškolní čtení)*
3. Ф.М. (F.M.)*
4. Сокол и Ласточка (Falcon a vlaštovka)*

Příběhy sestry Pelagia

1. Пелагия и белый бульдог (Pelagia a bílý buldog)*
2. Пелагия и черный монах (Pelagia a černý mnich)*
3. Пелагия и красный петух (Pelagia a červený kohout)*

Další knihy

1. Сказки для Идиотов (Spravedlivé příběhy pro idioty)*
2. Дети Луны. (Děti měsíce)*
3. Летающий слон (Létající slon)*
4. Младенец и черт (Nemluvně a ďábel)*
5. Мука разбитого сердца (Torment na zlomené srdce)*
6. Странный человек. (Putování muže)*

U názvů knih označených hvězdičkou se jedná o překlad autorky.

2.2 Charakteristika detektivní tvorby

„Rusko má nový vývozní artikl. Vedle ropy, plynu a zbraní nabízí také hrdiny dobrodružných a detektivních románů Borise Akunina." Těmito slovy představuje Akunina jeden z českých kritiků Ivan Matějka. (5, s. 8) A dále pokračuje: *„Ruský spisovatel Boris Akunin se stal miláčkem mezinárodního knižníhu trhu. Zapomenut je Solženicyn se svými politickými romány o stalinismu, zapomenuty jsou postmodernisticky šokující hříčky Viktora Jerofejeva či Vladimira Sokolova. Svět více zajímají Akuninovy detektivky s rozličnými příslušníky rodu Fandorinů."* Chvála Ivana Matějky téměř nezná mezí. Je patrné, že i jeden z předních recenzentů Lidových novin našel v knihách Borise Akunina kouzlo, což mě osobně velmi těší. Obzvláště proto, že pana Matějku považuji za opravdového odborníka. Matějka dále píše: *„Akuninovy knížky byly už přeloženy do dvou desítek jazyků. Vyšly v Brazílii, Japonsku i ve Spojených státech. Počátkem léta (myšleno léto 2002) se jedna z nich objevila také na českém knižním trhu. Zakrátko by si v Akuninovi měli číst dokonce i Číňané."* (5, s. 8) Zde je vidět, že se Akunin stal už počátkem století světovým autorem. Brazilské či anglické překlady svědčí o nesporné kvalitě autora. Překlady Akuninových děl samozřejmě dále pokračují. V České republice se k nim čtenář dostal sice s velkým odstupem, ale zato s velmi dobrým zpracováním. Domnívám se, že na zahraniční literaturu má její překlad nesmírný vliv. A v tomto směru udělala překladatelka Zuzana Soukupová profesionální práci.

„Všechno to začalo tím, že jsem si začal všímat, co čte moje žena. Hltá detektivky, ale navykla si schovávat je. Řekl jsem si, že bych měl napsat nějakou detektivku, jaká by se líbila lidem, jako je moje žena, a jakou by moji přátelé mohli číst, aniž by ji schovávali pod novinami." (5, s.8) Velmi zajímavá je také historie toho, jak celá spisovatelsko-detektivní činnost Akunina vznikla. Bylo to z velké části na podnět Akuninovy manželky, která měla velkou zálibu v detektivním čtení.

Z toho vyplývá druhý motiv začátku psaní detektivní literatury u Akunina. „*Kromě zábavy a odpočinku měl Akunin také určitý "superúkol": vytvořit opravdu kvalitní beletrii, tedy lehké čtení, jež přitom inteligentní člověk nebude ostýchavě schovávat. Akunin vytušil, že ruská literatura se svou vážností postrádá mezičlánek, který by spojil "vysoké" umění a masové*

čtení, například jí téměř chybí žánr klasické detektivky, reprezentovaný třeba oblíbenými Agathou Christie či Arthurem Conanem Doylem." (1)

Ladislav Nagy ve své recenzi objevil ještě jednu z možných pohnutek Borise Akunina k psaní detektivního žánru.. Napsal: *„V padesátých letech minulého století prohlásil Alain Robbe-Grillet, že velké mistry románu nelze překonat, že je naprosto zbytečné se o něco takového pokoušet, a tudíž spisovatel musí hledat úplné jiné cesty. Jedou z nich byl i obrat k žánrům detektivky"* (7, s. 5) Nagy dále připomenul, že: *„Populární ruský autor z anglické literatury dokonce i překládal a jisté pasáže v knize silně připomenou Petera Ackroyda (Hawksmoor), A.S. Byattovou (Posedlost) nebo Barryho Unsworthe (Panna z kamene). A samozřejmě velmistra intelektuální detektivky Umberta Eca."* (7, s. 5) Právě s Umbertem Ecem je Akunin srovnáván nejčastěji. Téměř v každé zmínce o Akuninově díle, v každé recenzi, v každém článku se objeví také jméno Umberta Eca. Pro některé kritiky a recenzenty se stávají jména Eco a Akunin synonymy. Osobně ale s tímto názorem nesouhlasím. Pokud si přečtete knihu Eca a následně knihu Akunina, jen ztěží budete mít po přečtení stejné pocity. Knihy jsou si podobné snad jen pomyslným štítkem označení "intelektuální detektivka". Pokud bych měla mluvit jen za sebe, knihy Umberta Eca jsou pro mě těžko stravitelné. Naopak příběhy Akunina jsou lehčího, nikoli však banálnějšího rázu.

Nagy se ještě dále zajímavě zmiňuje o tom, že Boris Akunin není typickým ruským autorem a vzbuzuje rozporuplné pocity. Uvádí: *„Jistě, čtenářům očekávajícím od rusky píšícího autora literaturu věrně sledující velkou a úctyhodnou tradici příjde Akuninův román jako aberace. Slavjanofilové a bolševici román odsoudí jako opičení po západních vzorech. Jiní zase namítnou, že po osmdesáti letech kulturní Sibiře je každý obrat na Západ chvályhodný, a ještě jiní prohlásí, že i velcí romanopisci sledovali tradici západní literatury."* (7, s. 5)

2.3 Témata Akuninových detektivních příběhů

Téměr na všech Akuninových knihách si můžeme přečíst věnování - *„Památce XIX. století, kdy byla ještě literatura veliká, víra v pokrok bezmezná a zločiny byly páchány a odhalovány s elegancí a vkusem."* Již z tého věty můžeme vyčíst dvě zásadní věci. Boris Akunin se ve svých příbězích vrací do 19. století. Znalost ruské historie je v Akuninových knihách

důležitým, ne však zcela nezbytným předpokladem. Pro stálé čtenáře jeho knihy je ale jistě příjemnější, když se v dějinách Ruska alespoň trochu orientují. Bez nich je složitější pochopit některé narážky, které se vyskytují třeba i napříč jednotlivými díly knih. Dalším momentem je ironická narážka v druhé části věty. V té se zmiňuje s obdivem nejen o detektivech, ale také o pachatelích. Bobrokaova-Timoškina píše (2, s. 72) : *„...zní jako přímá narážka na současné čtení o banditech, mafiánech, feťácích a všlijakých "šílencích" a "kruťasech" (hrdinové pokleslých ruských akčních detektivek devadesátých let)."* Zde se znovu dostáváme k Akuninově manželece, která tyto příběhy četla.

Když si dočtete knihu od Borise Akunina, máte pocit, že jste prožili to, co prožil její hlavní hrdina. Prožíváte s ním nejen pocit vítězství, ale také smutku, protože ne každý Akuninův text končí "happy endem". *„I když se děj odehrává v předrevolučním Rusku, při čtení nemáme pocit, že by to snad bylo tak dávno. Natolik živě, viditělně, v barvách a melodicky kniha vzniká. Působí dojmem, že nečtete knihu, ale díváte se na film."* (1)

Do českéhy jazyka bya zatím přeložena jen jedna autorova série knih, přesněji řečeno část této série. Jedná se o cyklus Dobrodružství Erasta Fandorina. Tento cyklus prozatím čítá 9 titulů, z toho pět jich je již přístupných také českému čtenáři. O Erastu Petroviči Fandorinovi a jeho cestách pojednává následující text.

3. Cyklus detektivních románů Dobrodužství Erasta Fandorina

Hlavní postavou Fandorinovské série knih je Erast Petrovič Fandorin. „*Sirotek, mladý zapisovatel, který slouží u policie teprve třetí týden, ale podle komisaře z něj stejně "nic nebude", protože je "přespříliš citlivý, přespříliš jemně vychovaný"*. (6, s. 14) Fandorin se nám na prvních stránkách může zdát trochu zakřiknutý, neperspektivní pro práci detektiva, ale jen co dostane první šanci, chopí se jí s neobyčejnou zarputilostí. Jeho mládí mu předurčuje slibnou kariéru, které se Erast nechce vzdát. Své první detektivní krůčky silně prožívá, dopředu si připravuje řeč, kupuje si drahé oblečení, aby zapadl do společnosti. Dalo by se říci, že je to takový detektivní učeň, student před zkouškou dospělosti. A Fandorin nás nenechá na pochybách, že tuto zkoušku zvládne na výbornou.

„Fandorin ovládá několi jazyků, má vybrané chování a nechybí mu přirozený vkus. Samozřejmě jde s módou: aby dosáhl dokonalé postavy, nosí korzet Lord Byron, za který dal téměř celý výdělek. Neviditelný pomocník ješitných pánů mu však později zachrání život. Nezanedbává ani jiné oblasti. Zajímá se o filozofii a obdivuje metody fouchéovské tajné policie. Cvičí správné dýchání podle rad indického bráhmana...a pochopitelně se také zamiluje." (6, s. 14)

Je samozřejmostí že v průběhu celé série se postava Fandorina vyvíjí. Z mladého, krásného a bystrého mladíka se postupem času stává opravdový stratég. Mistr svého umění. Zprvu využívá svého šarmu k oslnění dam, které mu jen ztěží odolávají. Postupně své kouzlo umě skrývá, především kvůli vraždě své novomanželky. V dalších dílech už je ženami vnímám spíše jako podivín. Pořád je pohledný a galantní, ale ženské pohlaví ho nechává chladným, což samozřejmě ženy provokuje.

Fandorinův postup vyšetřování je zvláštní tím, že se svými myšlenkami a strategiemi nás seznamuje až těsně před před svým odhalením, nebo dokonce až po něm. Během příběhu se jen málokdy dělí o své domněnky a myšlenkové pochody. Když už nás nechá nahlédnout pod pokličku, je to většinou jen pro to, aby čtenáře zmátl. Toto je další moment, proč jsem si knihy o Fandorinovi oblíbila. Nechá čtenáře přemýšlet samotného, občas ho zavede na špatnou cestu, ale nakonec poradí tak, že těsně před tím, než sám odhalí pachatele, příjde na něj i samotný čtenář.

Pro mnoho svých obdivovatelů je Fandorin hrdina. Dana Packová ve své recenzi pro Lidové noviny napsala: „*Ruští čtenáři už měli dost současného Ruska a jeho problémů, chtěli se bavit, a tak podlehli kouzlu hrdiny, který je jako d'Artagnan, Andrej Bolkonskij a Sherlock Holmes dohromady, a přesto zůstává svůj.”* (6, s. 16) Ivan Matějka ke stejnému tématu ještě dodává: *„Západní tisk přirovnává literární hvězdu z Ruska k Doylemu, ale i Ecovi. A jeho hrdinové jsou přirovnáváni ke kombinaci Bonda (protože vždy vyhrávají), Sherlocka Holmese (pro schopnost dedukce) a Arsena Lupina (pro ovládnutí asijských bojových umění).”* (5, s. 8)

Erast Petrovič Fandorin se ale může pyšnit ještě jednou podivuhodnou vlastností. Vlastností, která je tak trochu mýtická. Fandorin má až nebezpečné štěstí v hazardu. Kdykoli se dostane do situace, kdy rozhoduje štěstí, ať už jde o ruskou ruletu či hraní karet, vždy odchází jako vítěz. Fandorin jednoduše nemůže nevyhrát. Tato jeho schopnost ovšem nic nemění na tom, že celá Fandorinova dobrodružství jsou realistická. Cyklus Dobrodružství Erasta Fandorina spojuje tedy především postava hlavního hrdiny.

V následujícím textu blíže seznámím čtenáře s jednotlivými díly Dobrodružství Erasta Fandorina, pokusím se o jejich stručnou charakteristiku a vysvětlení některých motivů v knize.

3.1 Případ Azazel

3.1.1 Dějová linie

První kniha ze série detektivních románů Borise Akunina má název *Případ Azazel*. V podtitulu s přízviskem spiklenecký detektivní román. Ve své domovině byla kniha vydána roku 1998, pro českého čtenáře byla přeložena roku 2004 Zuzanou Soukupovou.

Zpočátku se děj románu odehrává v Moskvě. Hned na prvním stranách se dočteme o sebevraždě mladého ruského studenta z dobré rodiny. Případu se ujímá teprve devatenáctiletý zapisovatel Erast Petrovič Fandorin. Pro jeho nadřízené se důvod sebevraždy zdá zcela jasný – mladý společností znuděný muž si vezme život. V tehdejší době nic mimořádného. Fandorin se však postupně dostává k mladíkovi blíž. Při výslechu se seznamuje s mladou slečnou Jelizavetou Alexandrovnou, která obrátí Fandorinův život naruby.

Fandorin se dozvídá, že ve stejný den se v Rusku pokusil o sebevraždu ještě jiný mladík. Ze začátku se vše zdá jako náhoda. Vyšetřování zavádí Fandorina ke krásné Amálii Běžecké. Právě Amálie, do které byli oba dva mladí sebevrazi zamilováni, je příčinou smrti jednoho z nich. Jedna zbraň a v ní jeden náboj. Kdo bude mít víc štěstí, zůstane naživu. Také Fandorin je brzy vystaven nebezpečí. V domě Běžecké dochází k vraždě, které je Erast přítomen. Pachatel při vraždě vykřikne slovo *"Azazel*". Kdo nebo co je *Azazel*?

Fandorin odjíždí do Londýna, kde by měl podle všech indicií všemu přijít na kloub. Stopa ho přivádí k lady Astair, starší ženě, která je po celé Evropě známá svými astairnáty – domovy pro sirotky. Lady Astair a jejích téměř dokonalí chovanci zanechají na Fandorinovi silný dojem. Tak silný, že ho téměř svedou ze správné cesty. Fandorin se zaplétá do stále větší hry. Několikrát se dostane do ohrožení života, ale záda mu kryje nečekaný spojenec.

Až po několika událostech, které zahýbou Fandorinovým přesvědčením, přichází na to, kdo je Azazel. Oním Azazelem je lady Astair, která se snaží vychovávat ze svých sirotků ruské génie. Právě díky jejím chovancům v posledním desetiletí tolik vzkvétá ruské umění, věda, technika.

Lady ovšem potřebuje na svou činnost nemalé finanční prostředky, proto ve svých domovech

vychovává také ženy, které mají za úkol získávat peníze od bohatých občanů. To byl případ i Amálie, která donutila všechny své zámožné milence přepsat jejich jmění na domy lady Astair. Lady Astair jde však hlavně o moc, kterou chce převzít nad Ruskem právě díky svým schopným chovancům.

Fandorinovi je za odhalení zločinecké organizace přislíbeno povýšení. Dokonce se má brzy oženit s Jelizavetou Alexandrovnou, jednou ze svědkyň případu. V den svatby však dochází k tragické události. Novomanželé dostávají blahopřání k svatbě, ve kterém je trhavina. Jelizaveta umírá. Je jasné, že Fandorin někomu leží hodně hluboko v žaludku.

3.1.2 Analýza titulu

„Případ Azazel je první z řady napínavých historických příběhů, v nichž vystupuje moskevský detektiv Erast Petrovič Fandorin. Romány o jeho dobrodružstvích nadchly miliony čtenářů na celém světě, literární kritiky a také režiséry Paula Verhoevena či Nikitu Michalkova, kteří je již částečně zfilmovaly." (6, s. 16)

Děj románu je zasazen do Moskvy roku 1876. *„Do doby šlechticů i vyvrhelů, do časů nezastavitelně rozjeté vědecké revoluce."* (8) Právě vědeckotechnická revoluce hraje v knize významnou roli, i když na první pohled to tak ani v nejmenším nevypadá. Jen ztěží bychom mohli za humanistickými chováním lady Astair hledat nekalé pohnutky. Snad ve všech knihách Borise Akunina stojí na konci rozuzlení nějaká větší spiklenecká organizace. Nejde o jedince, který by sám plánoval zločin, vždy se jedná o skupinu. O skupinu tím více nebezpečnou, že za ní stojí někdo vysoce postavený, movitý či vlivný. A vůbec není výjimkou, že takových lidí pro skupinu pracuje více.

Velmi významnou roli v celém příběhu sehrají ženy (jak už je tomu v případě Borise Akunina zvykem). V *Případu Azazel* ženy netvoří hlavní postavy, ale v dalších dílech už dostávají větší prostor. V knize se vyskytují tři typy žen. Jelizaveta Alexandrovna představuje typ první. Hodná, nevinná dívka pocházející z dobré rodiny. Jen nešťastnou náhodou se stává svědkem sebevraždy mladého studenta. Právě tato nešťastná náhoda ji přihrává do cesty Erasta Petroviče Fandorina.

Dívka je celou událostí otřesena a mladík, který v ní od začátku vzbuzuje něžné city, jí

připadá jako opravdový hrdina. Proto není divu, že na konci knihy plánují svatbu. Jelizaveta je na svatbě zabita trhavinou. Čtenářům je jasné, že se jedná o odplatu za Fandorinovo vyřešení případu. Bohužel do celého spiknutí bylo zapleteno až moc vlivných lidí a Fandorinovi nikdo jeho úspěch neodpustí.

Druhým typem ženy je Amálie Běžecká. Úplný opak Jelizavety. Žena hříšně krásná, vášnivá, vědoma si své krásy a úspěchu u mužů. Vyrůstala ve švýcarském aistarnátu a již od dětství jí byly vštěpovány myšlenky na obrovský převrat, který se chystá v Rusku. Amálie je nelítostná, pohrává si se svými ctiteli, ale přitom v nich vzbuzuje obrovskou touhu. Tak velkou, že zapomínají na své dobré vychování, na své rodiny, na svou pověst gentlemanů a jsou ochotni nechat se zatáhnout do jejich zvrácených her. Amálie mezi všechny své ctitele dělí pozornost, a přitom je všechny odmítá a ponižuje. Lehce od nich získává jejich peníze a majetky pro účely lady Astair.

Třetím typem je baronka Astair. Žena již starší, na úrovni, zdvořilá. Ve Fandorinovi probouzí vzpomínky z dětství, jelikož on sám je sirotek. Baronka se o sirotka stará, nejen v celém Rusku je známa svými sirotčinci. Jen těžko v ní hledat původce celého komplotu. A právě ona je mozkem a hybnou silou celé organizace. (6, s. 16)

Ženy tedy v tomto příběhu sehrávají velmi rozmanité role. Od nevinné dívky, přes úkladnou krasavici, až po nebezpečnou stratédku, která stojí tak trochu v pozadí.

Lady Astair vychovává génie. Vychovává vědce, umělce, politiky. (viz příloha 1) Tito lidé jsou mistry ve svém oboru, ale protože jsou vychováváni jen s jedním cílem, nedokáží plnohodnotně obstát ve světě. Ze sirotků se tak stávají nebezpeční šílenci, kteří jdou tvrdě za svým úkolem. Akunin tak varuje před přetechnizovaným světem, před vymoženostmi, které ani tak nemají za úkol pomáhat, jako spíše ničit. Proto se v knize můžeme dočíst o výrobci elektrického křesla nebo o tom, jak vznikla pověstná ruská ruleta.

Nejdůležitější postavou v románu je pochopitelně Erast Petrovič Fandorin, toho času zapisovatel moskevské policie. Erast je teprve devatenáctiletým mladíkem a dostává svůj první případ. Již během krátké doby je povýšen a dostává se mu všeobecného uznání. Dana Packová o postavě Fandorina napsala: *„Hrdinou se stává krásný melancholický mladík, sirotek pronásledovaný osudem, ale milovaný Štěstěnou (a samozřejmě ženami). Bezelstný a naivní Fandorin vždyť je mu teprve devatenáct! - především touží po dobrodružství, i když jako budoucí "velký detektiv" je už teď poněkud výstřední, marnivý a nervózní."* (6, s. 16)

Osobně mě nejvíce oslovil začátek knihy. Především scéna, kdy se na policejním ředitelství

dozvídají o mladíkovi, který spáchal sebevraždu. Ihned studenta označí za nihilistu, jak bylo v tehdejším Rusku módní. Všem je případ zpočátku jasný. Není to první sebevražda takto mladého muže. Xaverij Feofilaktovič Grušin, kriminální komisař, na sebevraždu dokonce reaguje slovy: *„Jenže tou dobou to není, ta za to nemůže. Nic nového pod sluncem. U nás na Rusi se o takových říkalo: zbláznil se z přežrání."* (10, s.13) Jediný Fandorin, snad proto, že je věkově mrtvému studentu nejblíže, má jisté pochybnosti a na svou žádost se pouští do vyšetřování.

Velice se mi líbila připomínka Dany Packové v recenzi pro Lidové noviny: *„Před téměř 160 lety napsal Edgar Allan Poe, že nejpůsobivější ze všeho je smutná báseň, v níž milenec truchlí nad smrtí krásné ženy. Autor Případu Azazel zmíněný motiv naplno využívá v závěru knihy, který je díky tomu nečekaně velkolepý."* (6, s. 16) Závěr knihy je skutečně nečekaný. Neznalého čtenáře velmi zaskočí, ohromí. Vždyť novomanželé měli před sebou krásnou budoucnost. (viz příloha 2)

Na základě příběhu byl v Rusku natočen i TV seriál a v Hollywoodu byl zrealizován filmový přepis knihy.

Slovo Azazel je překládáno jako padlý anděl či zlý duch. (11)

3.2 Turecký gambit

3.2.1 Dějová linie

Děj druhého dílu cyklu o Erastu Petroviči Fandorinovi se odehrává v době rusko-turecké války v letech 1877-1878. Kniha byla vydána v Rusku roku 2000. Českého překladu se dílu dostalo o pět let později. Překladu se i tentokrát chopila Zuzana Soukupová.

Erast Petrovič má za úkol odhalit tajemného tureckého zvěda, který posílá Osmanům informace z ruského tábora, a který mate ruské vojáky zkreslenými zprávami o postupu ruské armády.

Důležitou roli v příběhu sehraje žena Varvara Suvorovová, jejíž snoubenec figuruje jako

hlavní podezřelý z velezrady Ruska (je mu vyčítáno, že špatně rozluštil a přeposlal informace o dalším postupu ruského vojska). Varvara se společně s Erastem dostává do tábora novinářů a stratégů. Žurnalisté hrají ve válce důležitou roli. Právě oni rozesílají zprávy o postupu vojsk, o úspěšných i méně úspěšných bitvách. Erast zanedlouho poznává, že možná právě odtud pochází onen tajemný špion.

Novináři jsou tzv. "chráněni", mají za úkol pouze informovat a čekat na další zprávy. Často se proto v jejich stanech konají různé společenské zábavy, ale i filozofické diskuze. Především vynikají postavy francouzského elagána d´Heivrais, Ira MacLaughlina, generálmajora Soboleva ml., podplukovníka Kazanzakiho, šéfa četnictva Mizinova a plukovníka Lucana. Pánové mezi sebou hrají jakousi hru, která nenechává čtenáře klidným. I sám čtenář brzy odhalí, že zrádce pochází z této skupinky. Varvara se stává středem zájmů těchto gentlemanů a Erast Petrovič tak má dostatek klidu a prostoru pro své geniální myšlenky. Projevuje se zde spíše jako tichý pozorovatel, kterému neunikne žádný detail. Varvara se tak nevědomky stává jeho hlavním trumfem.

Chystá se nový útok na Plevno, který pro Rusko znovu končí tragédií. Erast Petrovič musí napnout všechny své síly. Třetí útok se zdá být rozhodující. Fandorinovi už tentokrát zrádce nesmí uniknout. Táborem otřese několik vražd vysoce postavených mužů. Okruh podezřelých se uzavírá, ale Fandorin nadále vyčkává. Už i samotný ruský car chce po Fandorinovi výsledky jeho práce. A právě v té chvíli přichází Fandorin s odhalením. Tajemným zrádce je domnělý francouzský žurnalista d´Heivrais, který však není ani Francouz ani žurnalista. Jedná se o tureckého přívržence, jehož pravou rukou byl druhý z novinářů MacLaughlin. D´Heivrais neboli Anvar efendi se v zoufalství pokouší o únik, ale se zprávou, že Turci definitivně přicházejí o Plevno, končí jeho život sebevraždou.

Erast získává další státní vyznamenání, Varvara se znovu setkává se svým snoubencem a generál Sobolev se po úspěšné misi stává ruským národním hrdinou. Končí rusko-turecká válka.

3.2.2 Analýza titulu

Druhá ze série knih o Erastu Petroviči Fandorinovi je dle mého názoru nejzdařilejší. Příběh je nejvíce ovlivněn ruskými dějinami, je nejvíce autentický. Pro pochopení textu je nutné znát alespoň z části historii ruské-turecké války, která probíhala v letech 1877-1878. Než začnu s rozborem knihy, alespoň v kostce dějiny této válečné události připomenu.

Rusko vypovědělo Turecku válku v polovině dubna roku 1877. Oficiálním důvodem byla pomoc balkánským Slovanům v "osvobozenecké válce" proti Turecku. V Rusku v té době sílily hlasy slavjanofilů o osvobození Slovanů a jejich sjednocení pod Ruskem. Pravým důvodem však bylo vyřazení Ruska z velké evropské politky po uzavření pařížského míru. Pařížský mír byl následkem prohry Ruska u Sevastopolu a především výsledkem krymské války.

Jedna z nejdůležitějčích bitev se odehrála u Plevno. Rusové Plevno dobývalo několik měsíců. Turci zde kapitulovali až pro nedostatek potravin. Další postup už evropské mocnosti Rusům nepovolili a přinutili je podepsat mír. (12, s. 263-268)

Děj knihy se odehrává v době boje o Plevno. Popisuje několik marných útoků na opevnění města. V knize se tedy setkáváme nejen s historickými scénami, které mají svůj reálný podklad, ale také s postavami, které ve válce skutečně figurovali. Tou nejdůležitější je generálmajor Sobolev (ve skutečnosti Michail Skobolev, ruský dobyvatel). Sobolev je pro většinu Rusů hrdina, je ho osobnost je téměř nedotknutelná. S postavou Soboleva se setkáme ještě ve čtvrté knize série, kde už nemá tak velký prostor, nicméně jeho postava je původcem celého děje.

Postava Erasta Petroviče Fandorina má v knize tentokrát trochu jiný vývoj než v předchozím dílu. *„Erast Fandorin tentokrát ustoupil do pozadí jako předčasně zestárlý muž, smutný, koktající Antibond."* (12, s. 33) Fandorinovi je v této knize 22 let, tedy o necelé tři roky více než v předcházející knize. Několik let strávil jako dobrovolník-diplomat v srbské armádě. Nyní se vrací, mírně koktající s prošedivělými spánky. Jen těžko by někdo hádal, že je tak mladý. Prošedivělé vlasy a koktání přisuzuji hrůze, kterou vytrpěl při smrti své novomanželky. Už v první knize se na konci můžeme dočíst: *„Nezarážela jen mladíkova smrtelně bledá tvář, ostatně o souchotináře ve městě nebyla nouze, dokonce ani skutečnost, že byl nejspíš opilý do němoty, to také nebylo nic neobvyklého.*

Pozornost chodců, především dam, přitahoval jeden detail podivínova vzhledu – přes zjevné mládí měl zcela bílé skráně, jako kdyby je sežehl mráz." (10, s. 225)

Jestliže jsem se zmínila, že postava Erasta Fandorina ustoupila tak trochu do pozadí, je logické, že se musela objevit jiná, na kterou se lze dívat jako na hlavní. *„Roli hlavní postavy za něj přebírá žena, podnikavá dívka Varvara Surovovová, které připadá jako veselé dobrodružství vydat se za snoubencem bojujícím ve válce. Na nepřátelském území ji samozřejmě hned okradou, ale Fandorin je nablízku, naivní děvče zachrání a ve štábu z ní udělá svou tajemnici."* (12, s. 33) Varvara představuje opět nový typ ženy v díle Borise Akunina. Varvara je krásná, podnikavá dívka. Na svou dobu velice emancipovaná, ale přitom ve světě války bezmocná. (viz příloha 3) Fandorin si ji bere pod svá křídla. Jelikož je jedinou mladou krásnou dívkou v táboře, je jasné, že se jí brzy podaří proniknout do světa přítomných novinářů a válečníků.

Celý děj knihy tak vnímáme spíše očima Varvary. Fandorin je ten, kdo sedí tiše opodál, vše sleduje, přemýšlí. Varvaru tak trochu využívá jako svou pravou ruku. A Varvara, protože je zamilovaná do svého Petra, kvůli kterému přijala, plní Fandorinovy rozkazy, aby mohla dále zůstat v táboře. Postupem času se však mění Varvařin pohled na Fandorina. Od generála Soboleva se dozvídá, kdo vlastně Fandorin je. Dokonce na něj začíná i žárlit, protože si jí nevšímá jako ženy, narozdíl od ostatních v táboře. (12, s. 33)

Zajímavým detailem příběhu je zmínka o ruské tajné policii. Jak uvádí Dana Packová ve své recenzi: *„Je jen na čtenáři, za přijme autorovu "obhajobu" tajných služeb a jistou podobnost Fandorina s Putinem a jak si vyloží Fandorinova slova, že demokracie není pro Rusko vhodná."* (12, s. 33) Zde se dostáváme do trochu jiné roviny Akuninových příběhů. Akunin se netají tím, že se v jeho dílech vyskytují také narážky na současný společenský řád v Rusku. Proto si myslím, že ona "obhajoba" je myšlena Akuninen spíše ironicky, že není přítelem tajných služeb, ale chtěl pouze poukázat na její přítomnost i v současném Rusku. Přirovnání s Putinem si můžeme vysvětlovat tak, že právě Putin je znám svým kladným postojem k tajným službám, vždyť i on sám v ruské KGB pracoval.

Zmínka o demokracii v Rusku je citlivé téma pro nejednoho Rusa. I zde se, dle mého názoru, jedná o ironickou poznámku.

Jako správný detektiv odhalí Fandorin na závěr tureckého špióna Anvara efendi. Rusku se podaří dobýt Plevno, ale je přinuceno na další postup rezignovat.

Záverečná slova Anvara efendi můžeme chápat jako určité varování před sílícím vlivem Ruska (a to platilo nejen v 19. století, ale i dnes). *„Ano, Vaše ohromná mocnost (myšleno Rusko) je dnes pro civilizaci největším nebezpečím. Svou rozlohou, početným negramotným obyvatelstvem, svou těžkopádností a agresivní státní mašinérií."* (14, s. 196)

3.3 Leviatan

3.3.1. Dějová linie

Třetí ze série knih o detektivu Erastu Petroviči Fandorinovi se nám představuje pod názvem *Leviatan.* Kniha byla ve své vlasti vydána roku 2003, českého překladu se dočkala roku 2005 Zuzanou Soukupovou.

Na začátku příběhu se z novinových článků dozvídáme o úkladné vraždě v domě známého pařížského sběratele starožitností lorda Littlebyho. Lord je nalezen s rozdrcenou lebkou, dalších devět členů domácnosti je otráveno. Ze sbírky lorda se ztratila pouze jedna věc – zlatá soška Šivy zabalená do šátku. Případem je pověřen zkušený pařížský kriminalista Gauche. Na místě činu je nalezen odznak, který dostávají pasažéři první třídy při plavbě na zaoceánské lodi Leviatan. Samotné vyplutí Leviatanu je pro Pařížany událost a Gauche je samozřejmě u toho.

Postupně si z VIP pasažérů vytipuje čtyři, kteří odznak nemají. Podezřelými jsou i lodní lékař se svou ženou. Ti plní předpoklad, že vrahem musel být někdo s lékařským vzděláním, protože jed do těla obětí byl dopraven injekční stříkačkou a oběti se vůbec nebránili. Z toho vyplývá, že vrahem musel být někdo, komu dovolili, aby jim injekci podal – lékař, nebo někdo za lékaře převlečený. Nutno dodat, že Gauche pracuje v utajení. Jedním z cestujícím na lodi je také náš známý Erast Petrovič Fandorin. Zpočátku je podezřelý, odznak také nenosí. Erast však vytuší, že Gauche je kriminalista. Když pak prozradí i svou pravou totožnost, stává se Gaucheovou pravou rukou. V pátrání se jím snaží pomoci také kapitán Cliff a první důstojník Regnier.

Mezi podezřelými je tedy lékař se svou ženou, dále pasažéři – těhotná Švýcarka Renata, tajemný Japonec Aono, stárnoucí dáma Clarisse Stampová a anglický sir Reginald. Když se podezřelí dozvědí o důvodu přítomnosti kriminalisty Gauche, začínají se podezírat navzájem, donášejí na sebe. Na palubě lodi dochází k několika vraždám, které mají zmást detektiva Gauche i Fandorina. Což se částečně podaří, když Gauche neprávem obviní Japonce Aona. Fandorin svou brilantní obhajobou zbaví Aona podezření, čímž upadne v nemilost Gauche.

Na lodi cestuje také známý vědec Sweetchild, který vysloví podezření, že vrahovi nešlo ani tak o sošku Šivy, víceméně bezcennou, ale spíše o šátek, který by měl být mapou k tajnému pokladu. Ve chvíli, kdy chce Sweetchild osazenstvo informovat o svých dalších závěrech, je zabit. Zdá se, že případ začíná opět od nuly.

Kvůli rodinným důvodům je odvolán kapitán Cliff a první důstojník Regnier se ujímá velení lodi. Loď však úmyslně navádí špatným směrem, aby se roztříštila o skály. Naštěstí je katastrofě zabráněno. Regnier se pod nátlakem Gauche přiznává, že on je tím vrahem, že chtěl z lodi utéct na záchranném člunu, zatímco ostatní zemřou. Gauche od něj získává šátek s mapou a pod vidinou bohatství Regniera zabije. Všem ostatním sdělí, že šátek Regnier hodil do moře. Fandorin však Gaucheho hru prohlédne. A navíc, je tu ještě někdo, kdo je do celého případu zatažen. Fandorin odhalí, že Regnierovým spojencem je těhotná Renata.

Šátek je objeven a strhává se o něj hádka mezi ostatními pasažéry lodi. Komu má patřit? Francouzům, na jejichž území se stala vražda? Či snad Angličanům? Ale pak se stane nešťastná náhoda. Fandorin položí neopatrně na stůl pod otevřené okno šátek, zvedne se vítr a šátek odnáší daleko po obzoru...

3.3.2 Analýza titulu

„Po spikleneckém a špiónském detektivním románu má třetí dobrodružství Erasta Fandorina přízvisko "hermetické", což poukazuje na to, že se bude pátrat v uzavřené společnosti." (14) Boris Akunin se ve svém dalším románu daleko více přiblížil klasické šabloně detektivky. Po předchozch dvou dílech se, dle mého názoru, jedná o malý krok zpět. Příběh může působit trochu tuctově, i když zpracováním a různými detaily se vracíme zpět k mistrovství Akunina. Ale o tom postupně.

Leviatan je zaoceánskou lodí. Vyplouvá ze svého přístaviště Southampton v Anglii až do daleké Kalkaty. Na svou dobu je to neobyčejná loď. Její vyplutí vyvolává ohlas nejen v Anglii. Charakteristika Leviatanu? Zaoceánská loď, jedinečná, gigantická. Boris Akunin ji charakterizuje slovy: „*Veškeré zkušenosti vynalézavého a nezlomného lidského rozumu získávané po celá staletí se zkoncentrovaly v této vznešené lodi, jež statečně rozráží mořské vlny."* (16, s. 36) Při první charakteristice tohoto parníku vás napadne jiná slavná loď – Titanic. S Leviatanem má společné i rozložení pasažérů, dole na palubě chudina, nahoře zámožnější občané. Leviatan vyplouvá z přístavu v dubnu 1878, Titanic v dubnu 1912. Titanic ztroskotá, když se roztříští o ledovec, Leviatan ohrozí skaliska. Zuzana Soukupová našla s Leviatanem ještě další podobenství: „*Podobně jako na Poirotově Karnaku, brázdícím Nil, i mezi sevřenou posádkou Leviatanu se plíží smrt..."* (14)

Celý příběh je vyprávěn pohledem pěti lidí – komisaře Gauche, Švýcarky Renaty, lorda Reginalda, Japonce Aona a Angličanky Clarisse, tedy vyšetřovatele a čtyř hlavních podezřelých. Gauche začíná příběh vyprávět, provede nás celým úvodem. Na něj navazují další, během příběhu se všichni vypravěči několikrát vystřídají. Lord a Japonec Aono vyprávějí své části ich-formou, v textu jsou navíc odděleny kurzívou. Lord své vyprávění navíc prezentuje jako dopisy své ženě, za kterou cestuje. Na konci příběhu se dozvídáme, že jeho žena je mrtvá. Aonovo vyprávění je čtenáři předkládáno jako jeho deníkový zápis. Pohledy Renaty a Clarisse jsou jiné. Jsou podávány er-formou, ale přitom očima těchto dvou žen.

Hlavními vyšetřovateli jsou tentokrát komisař Gauche a nám známý Erast Petrovič Fandorin. Fandorin je zpočátku řadovým cestujícím, postupně se stává spoluvyšetřovatelem. Komisař Gauche je zkušený pařížský policista. Sám sebe oslovuje jako "tatík" Gauche, "liška" Gauche. Je si vědom svých zkušeností a svých úspěchů. Ani na okamžik nezapochybuje, že by pachatele neodhalil. Fandorina nebere jako svou konkurenci. Po fyzické stránce je Gauche trochu obtloustlý, prošedivělý, ale stále ve skvělé formě. Těší se na svůj důchod, na odstupné od policie, které mu umožní důstojné stáří. Tento případ mu však může přinést vyšší odstupné a slávu, po které tolik touží. Gaucheho však na konci příběhu zmámí vidina tajného pokladu a bohatství. Pomátne se, stane se vrahem a posléze je sám zabit.

Fandorin v celému románu vystupuje jen jako další postava. Tím, že je příběh vnímán očima všech dalších hlavním postav, je Fandorin tak trochu v ústraní.

Na druhou stranu je velmi zajímavé procházet myšlenkami ostatních, jejich názory na

Fandorina. Ten zde vystupuje jako náš starý známý. Pořád je krásný a přes svůj věk mírně prošedivělý. Stále mírně zadrhává v řeči. Svým zevnějškem boduje u žen, především u madam Clarisse, která se do něj zamiluje. Fandorin i zde sklízí úspěch se svým ostrovtipem, deduktivním myšlením a rozvážností.

Zajímavou postavou knihy je Japonec Aono. Zuzana Soukupová uvádí: *„Postavou Japonce si určitě autor udělal radost, jako uznávaný japanista tak mohl nepřímo vzdát hold svému oblíbenému národu..."* (14) S postavou Aona si Boris Akunin skutečně pohrál. Nejen že Aono debatuje s Fandorinem o japonské kultuře, zvycích a obyčejích, ale nechává mu nahlédnout do duše Japonska. Dozvídáme se tak o známé "harakiri", o rodinných zvycích Japonců, o jejich pověstné hrdosti. Aono na lodi také cvičí japonská bojová umění a dýchání na koncentraci paměti, což Fandorin využívá v dalších dílech této série.

Jako v každém díle Borise Akunina se také zde otevírá jedno závažnější téma. Jen v náznacích, ale právě tyto náznaky na Akuninově díle tolik ceněné. Můžeme si všimnout, že se v okruhu všech hlavních podezřelých nachází zástupci čtyř národů - Francie, Anglie, Švýcarska a Japonska. Jednotlivou zemi tak zastupuje i rozdílný typ postavy. Za Francii jsou to lékař s jeho ženou (v příběhu ne tak důležití), za Anglii prudérní madam Clarisse, za Švýcarsko těhotná rozmazlená Renate a za Japonsko Aono. Ke konci příběhu dochází k hádce o to, komu patří šátek s mapou k pokladu. Každý se bije za svou vlast (s výjimkou Aona, u nějž se toto zápolení neslučuje s jeho vychováním). Toto zápolení silně připomíná dohadování států mezi sebou. Tyto neshody však šibalsky vyřeší Fandorin. (viz příloha 4)

Slovo Leviatan značí mořskou příšeru. V moderní hebrejštině znamená slovo velryba. Právě velryba je na odznaku, který je hlavní stopou v celém případu. (11)

3.4 Achillova smrt

3.4.1 Dějová linie

Čtvrtá kniha o Erastu Petroviči Fandorinovi nás zavádí do samotného centra Ruska. Kniha byla vydána roku 2003, v České republice pak roku 2006. Její překladatelkou se stala Zuzana Soukupová.

Do Moskvy se Fandorin vrací po 6 letech strávených v Japonsku. Ubytuje se společně se

svým sluhou Masou v hotelu, ve kterém bydlí rovněž Fandorinův dávný přítel generál Sobolev. Fandorin se má ráno hlásit u guvernátora Moskvy, knížete Vladimíra Andrejeviče Dolgorukého. Jako první případ ve své nové roli tajného vyšetřovatele dostává vyšetřování čerstvé vraždy Soboleva. Vše se má odehrát v tajnosti, jelikož Soboleva lid vnímá jako národního hrdinu a svůj vzor.

Dle prvních výsledků vyšetřování vyplývá, že Sobolev nezemřel přirozenou smrtí ve svém pokoji. Brzy se nepotvrdí ani druhá verze, pro veřejnost utajená, že generál zemřel fyzickým vyčerpáním v přítomnosti luxusní moskevské kurtizány Vandy. I když právě Vanda má s jeho smrtí co dočinění.

Fandorin je několikrát sveden na špatnou stopu. Jednalo se snad pouze o loupežnou vraždu? Má s generálovou smrtí co dělat rozrůstající se německá skupina v Moskvě, která má strach ze sílícího Ruska? Ani sám Fandorin neočekává tak dramatické vyústění zápletky. Několikrát mu jde o život a vyvázne jen díky svému oddanému sluhovi Masovi. Několik pokusů o dopadení vraha končí fiaskem a Fandorinovi se zdá, jakoby byl někdo pořád krok dopředu. Ví snad někdo o jeho postupu? Dvě věci jsou již jisté – Sobolev byl otráven, při vraždě se ztratil kufr o obsahu několika milionů rublů.

Až při sledování Vandy se Fandorin dostává k tajemnému muži Klonovovi. Několikrát mu unikne, ale právě zde již Fandorin začíná tušit, že zrada pochází z vyšších míst. I samotný car posvětil smrt generála Soboleva. Bál se jeho sílícího vlivu. Sobolev byl členem slovanské militantní strany, pro lid byl hrdinou, a to vše by pravděpodobně znamenalo válku s Rakouskem-Uherskem.

Fandorin odhaluje celé spiknutí. Vláda si najala vraha – Klonova alias Achimaa, který s pomocí Vandy Soboleva zabil. Achimaas a Vanda spolu měli naplánovaný útěk, protože toho věděli až příliš a báli se cara. Fandorin Achimaa v souboji zabije, ale ten se zachová jako opravdový muž. Prozradí Fandorinovi celou pravdu. Také Fandorinovi teď hrozí smrt. S penězi ze Sobolevova kufru (odměna pro Achimaa za vraždu) utíká Fandorin se svým oddaným sluhou Masou z Moskvy. Zbaven veškerých iluzí.

3.4.2 Analýza titulu

Čtvrtý díl ságy o Erastu Petroviči Fandorinovi nás zavádí do Moskvy. Jak již napovídá sám název díla, Akunin se nechal inspirovat Homérovým eposem o dobytí Tróje. Čtenáře však může zaskočit, že pomyslným Achillem zde není Erast Petrovič, ale dle Dany Packové je to generál Sobolev. (16, s. 18) Podle jiných zdrojů, ke kterým bych se více přikláněla, je Achillem myšlen Achimass, Sobolevův vrah. Napovídala by tomu také to, že Achimass zabije Soboleva stejně jako Achilles zabil Hektora.

Dana Packová ve své recenzi pro Lidové noviny píše: *„Akunin příběh rozdělil do dvou rovnocených částí. První vypráví z Fandorinovy pespektivy. Detektiv, který se v létě 1882 vrací po šestileté službě v Japonsku zpět do Ruska, se snaží objasnit smrt generála Soboleva, svého přítele, ale především národem milovaného hrdiny rusko-turecké války."* (16, s. 18)

První část textu je psaná klasickým písmem. Fandorin v ní nejdříve představuje sebe a svého japonského sluhu Masu. Masa se stává jeho věrným společníkem a my se s ním setkáváme v dalších dílech. Od minulého příběhu dělí Erasta šest let. Šest let, které strávil v Japonsku. Nyní se vrací jako trochu jiný člověk. Naučil se japonskému bojovému umění, využívá japonské techniky koncentrace, relaxace. Několikrát se s ním v příběhu setkáme při meditaci či při tréninku bojových umění společně s Masou. (viz příloha 5)

Masa je mladý Japonec. Oddaný svému pánovi. V Moskvě je poprvé, rusky příliš neumí, a proto se ze začátku často dostává do nepříjemných situací. Masa je sluha, není žádným detektivem ani policistou, přesto je Fandorinovi velkým pomocníkem především díky své schopnosti bojových umění.

Druhou část vypráví Achimaas. Seznamuje nás se svým životem, vysvětluje, proč se stal vrahem, jak dostal zakázku k vraždě Soboleva. Tento text je psán tučně kurzívou. V závěrečné bitvě s Fandorinem, při které Achimaas umírá, svěřuje Fandorinovi dvě tajemství. Dozvídáme se tak, že Achimaas byl oním vrahem, který zabil Fandorinovu novomanželku Jelizavetu v *Případu Azazel.* I tuto zakázku dostal z vyšších míst. Stejně tak jako tuto svou poslední. Akunin tak poukazuje na prohnilost ruského mocenského aparátu. Nejmocnější z mocných, v tomto případě i samotný car, posvětí smrt jakéhokoli svého protivníka.

Příběh je nadále specifický v tom, že Fandorin již od začátku bojuje proti neviditelné přesile. Přesile, která má podobu velitelů policie, politiků a bohatých mecenášů. Fandorin musí každý

svůj krok hlásit, proto není lehké protivníka najít, když ten je o každém jeho dalším postupu informován. Jak se později ukáže, jediný, komu může Fandorin věřit, je moskevský kníže Dolgorukyj.

Na čem tedy ztroskotá téměř dokonalý plán? Samozřejmě na ženě. A na lásce. Na lásce mezi Vandou a Achimem. Vanda je krásná moskevská luxusní společnice, která Achimovi pomůže otrávit Soboleva. Zpočátku čistě pracovní vztah se mění v osudovou lásku. Však i Achimaa zajímá, jestli to nebyla Vanda, která prozradila jeho úkryt Fandorinovi. Cituji: *„Byla to Vanda?" zeptal se přes zaťaté zuby Achimaas. "Ne. Ta vás nezradila."* (18, s. 289) Achimaas se málem zalkl strašlivou úlevou – na okamžik dokonce zavřel oči. Akunin tak dokázal i bezcitnému vrahovi vtisknout lidskou tvář. Dana Packová přímo píše: *„Akuninovi se čtvrtý román fandorinovské série zvláště vydařil a veškerou zásluhu na tom má fascinující a v daném žánru ne zcela obvyklý portrét vraha, který nakonec udělá jednu zásadní chybu – zamiluje se."* (16, s. 18)

Charakteristika Vandy je poměrně složitá. Není jen luxusní společnicí, která si své "zakázky" vybírá. Je to velmi emancipovaná žena, ví, co chce od života a to, co teď dělá, jí může k jejímu snu pomoci. Snad ani nečeká, že se někdy zamiluje. Nabídka na snadno vydělané peníze ji samozřejmě nenechá chladnou. Jen těžko se vzpamatovává z toho, že i v jejím srdci může vykvést láska. Achimovi se brání, ale jak se ubránit lásce? Právě postava Vandy dokresluje Achimovu lidskou tvář. V těchto dvou lidech se mísí postavy zločinců, milenců i obětí navzájem. Pro mě osobně byli tito dva lidé hlavními hrdiny tohoto románu. Je paradoxní, že po přečtení knihy může čtenář jen těžko vnímat postavu Achimaa jako zápornou.

Pokud se budu trochu více věnovat motivu vraždy Soboleva, neubráním se srovnání s přítomností. Sobolevovu smrt si objednali jeho spolupracovníci, lidé v čele ruské společnosti. I dnes se můžeme dočítat o podivných vraždách, které nikdo neřeší, nemají viníka. Jako příklad si můžeme uvést dvě vraždy ruských novinářů Stanislava Markelova a Anastasije Baburové. Baburová ve svých článcích kritizovala Kreml a poměry v Čečensku, byla zastřelena neznámým maskovananým pachatelem. Novinář a právník Markelov byl taktéž zabit neznámým střelcem. Markelov působil jako právník v několika ostře sledovaných procesech, jeho nejznámějším je proces s policejním důstojníkem, který byl odsouzen za různé zločiny v Čečensku. (19)

A nemusíme chodit jen do zahraničí. Nepřísluší mi soudit tento problém, nechci se svým textem pouštět na tenký led, ale Akunin se tímto tématem trefil přesně do současné noty.

Doslova bodl do problému, který trápí i naši společnost. To je dalším důvodem, proč jsou Akuninovy knihy tak oblíbené. Současná témata umisťuje do historie. A můžu říci, že to dělá moc dobře. Dana Packová na závěr své recenze dodala: *„Když pomineme poněkud zkratkovitý závěr, Achillova smrt nás nezklame."* (16, s. 18)

3.5 Zvláštní úkoly

Poslední z dosud do českého jazyka přeložených knih o Erastu Petroviči Fandorinovi má název *Zvláštní úkoly*. Boris Akunin nás tentokrát seznamuje rovnou s dvěma detektivními příběhy. První nese název *Pikový kluk*, druhý Akunin pojmenoval *Dekoratér.* Jedná se tedy o dvě poměrně krátké novely. Předchozí díly obsahovaly vždy jen jeden příběh.

3.5.1.1 Dějová linie - Pikový kluk

Příběh nás tentokrát zavádí do Moskvy, kde Erast Petrovič působí jako vyšetřovatel pro zvláštní úkoly u moskevského generálního gubernátora. Moskvou tentokrát hýbe skandální chování zločince, který neuvěřitelně mazaným způsobem okrádá občany. Na místě činu zanechává kartu pikového kluka, a proto vzniká jeho přezdívka Pikový kluk. Erast Petrovič je povolán k případu, když se obětí Pikového kluka stane i sám kníže Moskvy. Erast se tak může pustit do případu.

Jako pomocnou ruku si k sobě bere nejen svého japonského sluhu Masu, ale nově také moskevského úředníka Ťulpanova, kterému se tak otevírá cesta do velkého světa zločinu. Ťulpanov Fandorina informuje o všem, co se píše v novinách, co by mohlo být nějakým způsobem spojeno s Pikovým klukem. Ale Pikový kluk a jeho pomocnice jsou Fandorinovi důstojnými protihráči. Fandorinovi několikrát utečou, ale přesto mu podaří překazit jim jejich plány. Pikový kluk však plánuje Fandorinovi odplatu

Pikovému klukovi se podaří odhalit Fandorinovu slabinu. U Erasta Petroviče přebývá žena, která s ním utekla od svého zákonného chotě. Pikový kluk se pod záminkou návštěvy podváděného muže za kterého se vydává, dostane do domu Fandorina. Fandorin a jeho

schovanka se mezitím odjeli schovat. Pikový kluk využije situace a ukradne všechny šperky dámy. Nyní je na tahu Fandorin.

S pomocí moskevského tisku roznese zprávu, že do Moskvy přijíždí indický host, který nosí na turbanu obrovský smaragd, což je velké lákadlo pro Pikového kluka. Zdá se, že ten lest neprohlédl. Dostane se do blízkosti Inda (samozřejmě se jedná o převlečeného Fandorina). Ovšem ani teď nemá náš detektiv štěstí a Pikový kluk utíká.

Fandorinovi tentokrát pomůže štěstí, když se o chycení Pikového kluka přičiní jiní. S jídlem roste hlad, a tak se Pikový kluk pokusí oloupit i jednoho z nejváženějších a nejpověrčivějších občanů Moskvy. Jerepkin se však nenechá tak lehce doběhnout a Pikového kluka i jeho spojenku zajme a tvrdě vyslýchá. Tentokrát plní Fandorin roli zachránce, oba dva zločince najde a podaří se mu je vysvobodit. Jerepkin však proti nim nechce svědčit, pošramotila by se tím jeho pověst. Pro nedostatek důkazů jsou oba zločinci propuštěni a odjíždějí z Moskvy.

3.5.1.2 Dějová linie - Dekoratér

Druhý příběh této knihy je vyprávěn ze zcela jiného pohledu. Pikový kluk je podán spíše humorně, najdeme v něm vtipné zápletky. Dekoratér je vážnější, především svým tématem, ale také jiným způsobem vyprávění.

Tentokrát Moskvou otřásají surové vraždy prostitutek a bezdomovkyň. Vrahovi nestačí jen zabíjet. Po vraždě zohaví těla svých obětí takovým způsobem, že i otrlí moskevští kriminalisté odvracejí tváře. Případ je svěřen moskevskému vyšetřovateli Ižicynovi, dohled nad ním má vykonávat Erast Petrovič Fandorin se svým pomocníkem Ťulpanovem. Hned od začátku je jasné, že Ižicyn a Fandorin si do oka nepadli.

Fandorin přichází s myšlenkou, že před několika měsící se s podobnými vraždami musel vypořádávat Londýn. Zde vznikla legenda o Jacku Rozparovači. Dle Fandorinovi teorie se vrah přemístil z Londýna do Moskvy. Prohlíží seznamy všech osob, kteří v inkriminované době přijeli z Londýna do Moskvy.

Mezitím se provádějí pitvy všech žen za posledních několik měsíců. Všech žen, jejichž tělo bylo nějakým způsobem zohaveno. Pitvy provádá patolog Zacharov, důležitá postava pro další vývoj příběhu.

Nebezpečný vrah zjišťuje, že mu jde Fandorin po stopě. Jako malý dáreček mu posílá uříznuté ucho jedné ze zabitých. Fandorin zjišťuje, že ucho bylo uříznuto až po pitvě a zatlačí na Zacharova. Ten mu prozradí, že měl na pitevně několik přátel z medicíny a je tudíž možné, že některý z nich využil situace. Fandorin však přichází na to, že se jednalo pouze o hloupý žert jednoho nedostudovaného medika.

Druhý vyšetřovatel Ižicyn mezitím zahajuje vlastní vyštřování. Donutí svůj okruh podezřelých k pohledu na všechny zavražděné. Myslí si, že tak odhalí vraha. Výsledkem je pouze to, že vrah se rozzlobí a Ižicyna v jeho vlastním domě zabije.

Fandorina tlačí čas. Dostává ultimátum a do dvou dnů musí vraha najít. Se svým pomocníkem Ťulpanovem vytvářejí seznam podezřelých. Ťulpanov si myslí, že oním vrahem je doktor Zacharov. Při jeho sledování je zabit. Fandorin si vyčítá jeho smrt. Doktor Zacharov Fandorinovi volá, chce mu podat vysvětlení. Do Fandorinova domu se dostane vrah a pokusí se zabít Fandorinovu přítelkyni Angelinu. Fandorin se však nečekaně vrací a odhaluje vraha, na kterého byla celá past nastražena. Vrahem je pomocník na hřbitově Pachomenko, nedostudovaný medik. Svůj čin vysvětluje tak, že se nemohl dívat na ženy, které prodávají svá těla, na jejich ohyzdnou duši. Tím, že je zabil a zohavil, udělal z nich něco krásnějšího. Nechal vyniknout jejich pravou krásu. Také proto sám sobě dal přezdívku Dekoratér.

Dekoratér je Fandorinem usvědčen a zastřelen. Fandorin v sobě nedokáže potlačit hněv ze smrti svého přítele Ťulpanova. Navíc se bojí toho, že by Dekoratér mohl utéct a spáchat další zločiny.

3.5.2.1 Analýza titulu – Pikový kluk

V úvodním detektivním příběhu se poprvé setkáváme s postavou Anisije Ťulpanova. Anisij je poslíčkem moskevské policie, tajně sní o povýšení a pečlivě se stará o svou handicapovanou sestru Soňku.

Akunin Ťulpanova popisuje následovně: *„Udělal si třeba pěšinku uprostřed a snažil se ta hrozná ušiska přikrýt záměrně dlouho nestříhanými vlasy – vypadalo to trochu líp, tedy aspoň nějaký čas. Když se mu ale po celé tváři rozlezly uhříky (jsou to celé tři roky, co se jich nemůže zbavit!), uklidil Ťulpanov zrcadlo na půdu, protože se na tu svoji odpornou*

fyziognomii už nemohl ani podívat." (19, s. 8) Ťulpanov tedy není obdařen krásou, nečiší z něj ani přehnané sebevědomí, ale vše dohání svou snaživostí. Náhodou se dostane s dopisem k Erastu Fandorinovi, který si ho, tak trochu nuceně, vybere jako pomocníka ve svém novém případu. S Ťulpanovem se setkáme také v druhém příběhu této knihy.

V úlohách zločinců se nám tentokrát představuje milenecký pár Mómos a Mimi. Mómos je hlavním protagonistou všech zločinů, Mimi mu jako věrná družka stojí po boku. Nutno dodat, že tito zločinci se dopouštějí "pouze" krádeží a podvodů, nemají na svědomí žádný lidský život. Takových podvodníčků běhá v Moskvě více, ale tito dva udělali zásadní chybu, že jejich poslední lup nejvíce odnesl moskevský kníže Juryj Dolgorukyj. Teď už se o dva zlodějíčky začíná zajímat tajná police.

Jejich akce však nejsou ledajaké. Mómos vyniká ostrovtipem, hbitým myšlením i mistrovstvím v maskování se. Fandorinovi tak z ničeho nic vyrostl vyrovnaný soupeř. S Mómosem se tak předhánějí ve vymýšlení různých léček a čtenář se může radovat nad jejich důvtipem a důmyslnými nástrahami. Protivníci to však jsou, jak jsem již zmínila, vyrovnaní.

V příběhu se nám dostává do trochu jiného pohledu také sám hlavní hrdina Erast Fandorin. Doposud jsme ho znali jako velmi zdrženlivého, galantního a šarmantního mladého muže. Boris Akunin však pro své čtenáře připravil malé překvapení v podobě milenky Erasta Fandorina. Při jedné ze svých nesčetných cest svedl Erast manželku jednoho menšího obchodníka a odvedl si ji k sobě domů. Sice už brzy začal svého činu litovat, nicméně nevěrná žena se nenechala odbýt a u Erasta se zabydlela natrvalo. (viz příloha 6)
K nevoli Fandorinova japonského sluhy Masy, který se již stal stálou postavou Akuninových příběhů. Fandorin tak u čtenáře získal novou podobu. Muž, který byl dosud vnímán jako ctnostný, se nyní zas až tak dokonalým nezdá. Tato více polidštěná Fandorinova tvář je, alespoň mně osobně, bližší. Akunin tak určitě učinil záměrně.

V každém Akuninově díle se setkáváme s nějakým odkazem a není tomu jinak ani tentokrát. Akunin v závěru příběhu naráží na rozpor mezi zákonem a spravedlností. Poslední kapitola má dokonce název *"Podle zákona, nebo podle spravedlnosti?"* Autor zde polemizuje nad tím, zda je zákon vždy odrazem spravedlnosti. I Fandorin pokládá zločinci otázku: *„Mám jednat podle zákona, nebo podle spravedlnosti?"* (19, s. 139) Tato otázka je řešena i v druhé novele.

Jazyk celého textu je tentokrát jednodušší. Příběh je méně závážný, neřeší tak aktuální téma, proto nebyla třeba přemíra vykonstruovanosti. Již postava samotného Ťulpanova vnáší do děje uvolnění. Společně s postavou sluhy Masy tak působí až komicky.

3.5.2.2 Analýza titulu - Dekoratér

Druhá novela z knihy *Zvláštní úkoly* nás zavádí opět do Ruska. Oproti předchozímu příběhu dostává Erast Petrovič Fandorin naprosto odlišný případ.

Jestlliže jsem psala, že novela *Pikový kluk* se prezentovala v komickém duchu, *Dekoratér* působí o to tragičtěji a morbidněji.

Hlavním motivem příběhu jsou surové vraždy prostitutek a žebraček, tedy žen na okraji společnosti. Nikdo těmto vraždám dlouho nevěnuje pozornost. Panika se strhne až v okamžiku, kdy má Moskvu navštívit samotný car. Pár dní před plánovaným příjezdem je nalezeno další tělo jedné z nebohých žen. Zohavené snad ještě více, než ty předchozí. V Moskvě se schyluje k panice a do této situace car přijet nesmí. Erast Fandorin tak dostává těžký úkol. V šibeničním čase musí najít masového vraha žen.

Boris Akunin tímto příběhem sklouzl k detektivkám trochu jiného žánru. Předobrazem příběhu mu bylo vyprávění o Jacku Rozparovači. Akunin tohoto londýnského vraha žen "přestěhoval" do Moskvy. Ač velká obdivovatelka díla Borise Akunina, tímto jeho počinem jsem byla trochu rozčarována. V žádném jiném Akuninově díle se nesetkáme s tolika mrtvými těli, popisy zabíjení, krvelačností. (viz příloha 7)

Samotný příběh ale není nepromyšlený, toho se u Akunina nedočkáme. Text novely je proložen myšlenkami vraha. Tento text je od ostatního vyprávění oddělen kurzívou. Dostaneme se tak do myšlenek vraha, zjišťujeme, proč jedná tak, jak jedná. Zločincova řeč je prokládána anglickými slovíčky, z čehož vyplývá spojení s londýnským monstrem. Vrah sám sebe obhajuje slovy: *„Vždyť to On mi otevřel oči – naučil mě vidět a chápat opravdovou krásu. Co víc, odhalovat ji a ukazovat světu. A odhalit, to je stejné jako vytvořit. Jsem Boží*

tovaryš. Pomáhám tělu, aby se předvedlo ve své královské kráse. Jsem zahradník. Ačkoli ne, zahradník jen trhá květiny, kdežto já ještě vytvářím z tělesných orgánů panó opojné krásy, velkolepou dekoraci. V Anglii teď přichází do módy dříve neobvyklá profese – decorator, specialista zabývající se zdobením domu, výlohy či ulice v době svátku. Nejsem zahradník, jsem decorator." (18, s.155-157)

Dekoratér tak vysvětluje své pohnutky k vraždám. Snaží se udělat svět krásnějším. Z chudých, hříšných žen, které prodávají svá těla, svá ztýraná těla, dělá nádherné bytosti. Všechna tato slova jsou umocněna velikonočním obdobím, kdy se novela odehrává.

Oproti jiným Akuninovým knihám zde nehraje žádnou rozhodující úlohu žena. Erast Fandorin se "zbavil" nevěrné ženy, se kterou jsme se setkali v předchozí novele. Jeho novou láskou je krásná Angelina. Ta se však v příběhu objevuje jen letmo. Největší prostor má na konci, kdy je přítomna popravě vraha.

Jeho smrt bere do svých rukou Fandorin. Angelina po tomto činu Fandorina opouští se slovy: *„Překážím vám, sráží vás z cesty."* (18, s. 317) Fandorin zůstává zdrcen sám. Nedokázal zabránit smrti svého pomocníka Ťulpanova, nedokázal si udržet ženu, kterou miloval. Vše, co se mu podařilo vybudovat, ztrácí.

4. Analýza série Dobrodužství Erasta Fandorina

„Dobrých knih vůbec není mnoho. Nejčastěji je kniha adresována jen určitému okruhu čtenářů. Georgij Čchartšvili (Boris Akunin) napsal tolik skvělých knih, že mluvit o nejlepší z nich je složité. Jejich počet ale není na úkor jejich kvality. S odkazem na sovětskou patetiku můžeme říci, že jeho knihy přináší lidem dobro, krásu a to věčné. Když mě redakce Festivalu spisovatelů Praha oslovila s otázkou, komu z ruských spisovatelů bych za rok 2009 udělil Nobelovu cenu, pak jsem jednoznačně pro Akunina." Těmito slovy ohodnotil dílo Borise Akunina Ilja Staševskij. (1)

V následujících řádcích bych ráda podala obraz o všech pěti knihách s hlavním hrdinou Erastem Petrovičem Fandorinem. Již se tedy nebudu tolik zabývat jednotlivými díly, ale pokusím se čtenáři nabídnout celistvý pohled na tento cyklus knih.

Výrazným spojníkem všech knih je v prvé řadě postava Erasta Petroviče Fandorina. V *Případu Azazel* se s ním setkáváme jako s řadovým policejním zapisovatelem, který čeká na svou první příležitost. Není mu prorokována příliš úspěšná budoucnost, ale Fandorin se rozhodne všechny překvapit. *Případ Azazel* se odehrává v roce 1876 a Fandorinovi je sladkých devatenáct let. V druhé knize *Turecký gambit* již Fandorin vystupuje pod hodností titulární rada. Tento příběh je již zasazen do let 1877-1878. Třetí příběh s názvem *Leviatan* se odehrává o rok později, tedy v roce 1878. Tehdy už Fandorin vystupuje jako diplomat. O čtyři roky později se s Fandorinem setkáváme v knize *Achillova smrt*. A naše poslední střetnutí roku 1889 už Fandorina zastihne v pozici koležského úředníka pro zvláštní úkoly u moskevského generálního gubernátora. Snadno si tedy můžeme spočítat, že Fandorin ve svých příbězích zestárl o 13 let a nyní, na konci 5. dílu, je z něj neodolatelný třicetiletý muž. Akuninova Fandorina tak můžeme směle řadit k takovým postavám detektivního žánru jako je Doylův Sherlock Holmes či Hercule Poirot a slečna Marplová Aghatie Christie.

„Samotná postava Erasta Fandorina má své opravdové kouzlo. Nám čtenářům nezbývá, než se usmívat nad tuto horlivou, a přitom tak stydlivou osůbkou, která přežívá spíše díky velké dávce štěstí, tak štědře mu vkládané autorem." (8)

Štěstí je vlastnost Erastu Fandorinovi opravdu blízká. Nejde jen o štěstí ve hře, které Fandorin tak obratně využívá. Ale i štěstí na náhodu tolik nezbytné v odhalení zločinu.

Ani Erast Petrovič Fandorin by neznamenal nic bez svých přátel a pomocníků. Tím nejvěrnějším je mu japonský sluha Masa, se kterým se setkáváme od čtvrtého dílu série. Do postavy Masy vložil Boris Akunin své znalosti Japonska. Jako uznávaný japanolog jich má jistě na rozdávání. Proto se ústy Masy dozvídáme například o tajemství japonského bojového umění.

Druhým Fandorinovým pomocníkem je Anisij Ťulpanov. S ním se setkáváme v páté knize. Ťulpanova vnímáme jako nešiku a přílišného horlivce.

Obě tyto dvě postavy jsou v příkrém rozporu s osobou Fandorina. Fandorin je vždy elegantní, taktní, zdrženlivý. Masa a Ťulpanov jsou v porovnání s ním postavami komickými, které odlehčují Fandorinovu auru a nutí i samotného Fandorina k uvolněným reakcím.

Další postavou, pro mě velmi okouzlující, která se nenápadně objevuje ve všech dílech knih o Erastu Fandorinovi, je moskevský kníže Juryj Dolgorukyj. Pro svou vlídnou tvář je Moskvany přezdíván "tatíček Dolgorukyj". Kníže má velkou zálibu v Erastu Fandorinovi, je jakýmsi jeho ochráncem a mecenášem. Kníže je již starší, prošedivělý a v posledních dílech také špatně slyší, díky čemuž plete jména svých podřízených, kteří to samozřejmě nesou s jistou nevolí. Na Fandorina však nedá dopustit. V knížeti Dolgorukém vytvořil Akunin postavu panovníka oblíbeného, přesto mírně neschopného a ochotného nechat si cokoli našeptat od svých rádců. Jeho osobnost jsem chápala spíše jako figurku.

Postava Juryje Dolgorukého mi velmi připomínala jednu současnou osobnost české politické scény knížete Karla Schwarzenberga. A kdybych zašla ještě trochu dál, tak do role jednoho z našeptávačů knížete by zapadl bývalý (teď už možná současný) ministr financí Miroslav Kalousek.

Dalším spojníkem všech pěti příběhů jsou noviny. Přesněji řečeno novinové výstřižky. Zde se nechává Boris Akunin opět unášet svými zkušenosti, kdy pracoval jako redaktor novin. Z novinových výstřižků se dozvídáme nejen o vraždě, o jejím průběhu, ale například v *Leviatanu* je právě novinový ústřižek jedním z nejdůležitějších vodítek a důkazů. Z novinových článků získáváme informace nejen o věcech důležitých pro případ, ale i o naprosto banálních událostech. Můžeme jmenovat například zprávu o léku na mužskou impotenci (*Zvláštní úkoly*) (viz příloha 8) , výstavě šimpanzice a jejího mláděte (*Zvláštní úkoly)* či o reklamě na nový americký korzet (*Případ Azazel)*.

V *Tureckém gambitu* dokonce každá kapitola začíná fiktivní zprávou o průběhu rusko-

turecké války.

K obecné charakteristice detektivních příběhů Borise Akunina bych použila větu Dany Packové: *„Vraždy na vysoké úrovni."* (16) Tímto způsobem pojmenovala autorka styl psaní Borise Akunina. Ilja Staševskij ještě dodává: *„Prolíná se všemi existujícími žánry: od konspirační detektivky, špiónské hermetické detektivky s nájemným vrahem, po pověsti o podvodnících a maniacích, zahrnuje politickou detektivku i román celosvětstký, etnografický, dekadentní až mystický. Zdálo by se, že pro plány jednoho spisovatele je to až příliš. Ale kupodivu toto všechno, ba dokonce i více, uskutečnil a umožnil tak miliónům lidí příjemně trávit čas čtením jeho knih."* (1) A Akuninových dílech se skutečně můžeme setkávat s různými žánry. K výše zmiňovaným bych navíc přidala ještě schopnost popisnou. Například popisy bitev jsou v Akuninově podání velmi podmanivé.

Dalším velkým plusem Akuninových textů se stávají debaty jeho postav. Především v Tureckém gambitu si jich můžeme přečíst několik. Ovšem nejedná se jen o plytké povídání o ničem. Získáváme tak informace o vzniku harémů, o rozličných ruských bájích a pověstech, ale také o vědeckých tématech. Akunin dokáže tyto debaty rozvést na několik stran, čímž sice trochu zpomaluje děj, ale na druhé straně svým barvitým vyprávěním nedovolí čtenáři zmiňované pasáže přeskočit. Ilja Stašvskij dodává: *„Ačkoli Akunin tvoří v žánru detektivky, jeho styl je velmi narativní. Každá dobrá kniha má tu vlastnost, že dokáže přesvědčit o pravdivosti napsaného. Vše, o čem Akunin píše..., je založeno na velké intuici a vzdělanosti autora, jeho znalosti jazyka, prostředí i charakteru jím popisovaného období."* (1)

Jednou ze zvláštností knihy je také forma psaného textu. Střídáním forem textu se Akuninova díla vymykají zvyklostem jiných spisovatelů. *Případ Azazel* je psán z pohledu Erasta Fandorina. V *Tureckém gambitu* už je dílo podávano očima ženy Varvary Surovovové. *Leviatan* je patrně nejpropracovanější formou textu. Text je zde rozdělen mezi pět vypravěčů (není mezi nimi Erast Fandorin), střídá se er-forma a ich-forma. Poslední dva díly jsou již vyprávěny z pohledu Erasta Fandorina, text je však četně prokládán myšlenkami a životními osudy zločinců. Tento text je pro větší přehlednost oddělen kurzívou.

Je tedy vidět, že si Boris Akunin dává na formě textu záležet. Každý příběh nás tak překvapí jiným vypravěčem nebo střídáním jednotlivých vypravěčů. I tímto způsobem se chtěl Akunin odlišit od jiných autorů detektivní literatury.

Témata Akuninových příběhů se mohou zdát na první pohled tuctová. Jistě jsme již všichni četli o nehodách na lodi, o vraždách velikých osobností či o spikleneckých organizacích.

Akunin však dává těmto již zavedeným šablonám nový oblek, novou myšlenku a neotřelý průběh. Tím, že své příběhy umístil do historie, může rozehrát vyšší hru se čtenářovým důvtipem. Příkladem nám může být *Achillova smrt*. Čtenář může vidět nejen smrt generála, kterou Fandorin vyšetřuje, ale především se stává svědkem komplotů ve vysoké ruské společnosti. Je mu nabídnut pohled do společnosti, kde ruka ruku myje, kde každý spolupracuje s každým, ale přitom si hlídá svoje místečko. Kde všichni vědí vše, ale přitom se každý od všeho distancuje. Je jen na čtenáři, jak si všechny tyto skryté informace přebere, jak s nimi naloží.

Těmito řádky jsem chtěla především dokázat, že Boris Akunin není jen dalším z řady autorů detektivek. Není autorem, za nějž se musí jeho čtenáři stydět. A rozhodně není autorem, jehož hvězda jen proletěla nad našimi hlavami a nyní je odsouzena ke svému zániku. Nejen v Rusku, ale, jak doufám, také u nás snad brzy najde své věrné příznivce. Minimálně jednoho už má ve mně.

Závěrem použiji slova Ilji Staševského: *„Když zavíráte přečtenou knihu, cítíte, že jste s jejími hrdiny prožili část života, a že vlastní život se od přečetené knihy vcelku neliší.”* (1)

5. Dotazník

Součástí mé bakalářské práce, jak jsem již zmiňovala v úvodu, je také vyhodnocení výsledků ankety, kterou jsem prováděla v knihkupectví a antikvariátech ve čtyřech městech České republiky - v Praze, Brně, Olomouci a Znojmě.

Hlavním cílem mého šetření bylo zjistit, jaké je povědomí pracovníků knihkupectví a antikvariátů o současné ruské beletrii, konkrétně o literatuře detektivní. Zajímalo mě především, zda jsou pracovníci schopni doporučit zákazníkovi knihy současných ruských literátů. Druhá otázka se týkala už osoby Borise Akunina.

Ve všech čtyřech městech jsem položila obsluze následující 2 otázky:
Mohl/a by jste mi doporučit knihu současného ruského autora?
Znáte některou z knih ruského spisovatele Borise Akunina?

U 1. otázky znamená:
ANO – obsluha mi doporučila konkrétního autora
NE – obsluha mi nedoporučila konkrétního autora, odkázala mě na katalog popř. jiné médium

U 2. otázky znamená:
ANO – obsluha mě nasměrovala ke knihám Borise Akunina
NE – obsluha spisovatele neznala

Výsledky jsou zaznamenané v jednotlivých hlasech.

<u>Výsledky ankety v Praze</u>
Otázka č. 1 – ANO 9 x NE 1
Otázka č. 2 – ANO 7 x NE 3

Z dat posbíraných v Praze vyplývá, že informovanost zdejší obsluhy knihoven a antikvariátů je dobrá, pouze v jednom případě jsem se setkala s neinformovanou osobou.

<u>Výsledky ankety v Brně</u>

(10 zařízení)

Otázka č. 1 – ANO 8 x NE 2
Otázka č. 2 – ANO 6 x NE 4

Data z Brna jsou téměř totožná s daty posbíranými v Praze. I zde je vidět dostatečný přehled obsluhy obecně o tématu. S otázkou na konkrétního autora už ovšem dochází k problémům.

Výsledky ankety v Olomouci
(10 zařízení)

Otázka č. 1 – ANO 9 x NE 1
Otázka č. 2 – ANO 9 x NE 1

Výsledky ankety se opět téměř shodují s daty posbíranými v Praze a v Brně.

Znojmo
(5 zařízení)

Otázka č. 1 – ANO 3 x NE 2
Otázka č. 2 – ANO 2 x NE 3

Výsledky znojemské části dotazníku nedopadly tak dobře jako v předchozích městech. Nabízí se tedy předpoklad, čím menší město, menší informovanost pracovníků knihoven a antikvariátů.

Celkové výsledky ze všech čtyř měst (Praha, Brno, Olomouc, Znojmo)

(35 zařízení)

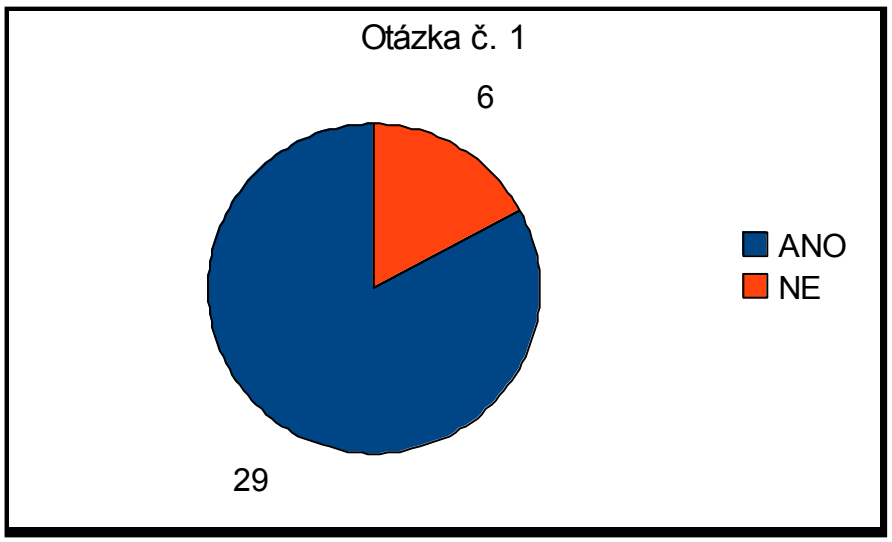

Graf č. 9 Zdroj: Vlastní výzkum

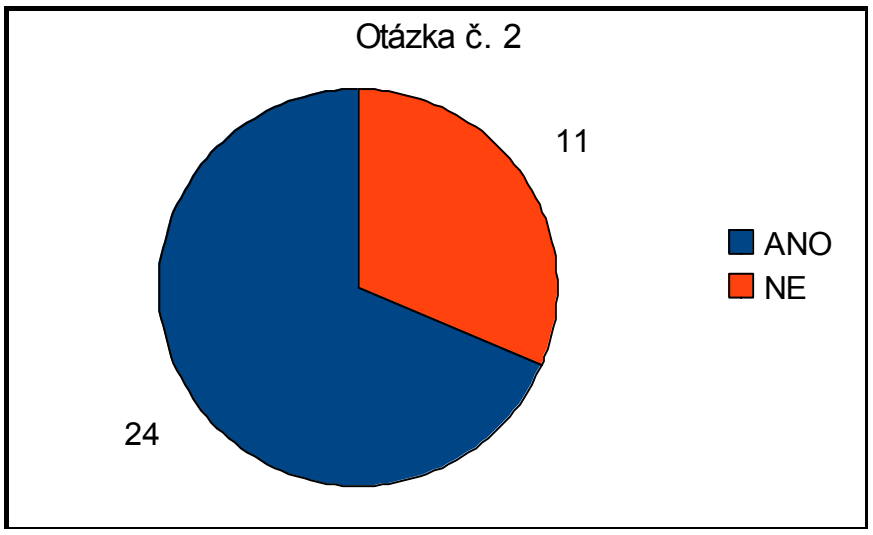

Graf č. 10 Zdroj: Vlastní výzkum

Celkové výsledky informovanosti obsluh knihkupectví a antikvariátů v České republice pro mě byly potěšující. Obsluha dokáže ve většině případů najít autora dle vkusu a přání čtenáře. Pro mě nejpříjemnější bylo zjištění o znalosti díla Borise Akunina, což bylo ještě před 5 lety, kdy jsem autora začínala číst já, naprostou výjimkou.

Závěr

Pro svoji bakalářskou práci jsem si zvolila téma Boris Akunin – současná ruská detektivní literatura. Hlavním důvodem, který mě vedl ke zvolení tohoto tématu, byla snaha blíže se seznámit s autorem, který je mému srdci poměrně blízký, ale o němž toho vím tak málo.

Svou práci jsem rozdělila do 9 kapitol a několika podkapitol. Snažila jsem se pracovat s dostupnými materiály, kterých však není mnoho, proto je práce částečně sestavena z mých myšlenek a pocitů, které mě doprovázely četbou.

Hlavním cílem mé práce bylo zmapovat Akuninovu pozici v současné ruské detektivní literatuře. Toho jsem chtěla docílit nejen porovnáním s ostatními současnými či minulými ruskými spisovateli, ale především rozborem díla Borise Akunina. Právě rozbory považuji za nejdůležitější část mé práce.

S rozbory jsem se snažila pracovat pečlivě. Využívala jsem recenzí českých i zahraničních kritiků a recenzentů. Právě těmito rozbory jsem chtěla dokázat, že texty Borise Akunina reprezentují čtenářsky náročnější literaturu, při níž čtenář prožívá příběhy se svým hrdinou, ale zároveň je nucen přemýšlet a diskutovat společně s ostatními postavami příběhu. V rozborech jsem sledovala vývoj postavy Erasta Petroviče Fandorina, stav a vývoj ruské společnosti, kterou Akunin popsal tak, aby byla realistická a přitom odrážela i pozici současné společnosti.

Dalším cílem tohoto textu bylo především alespoň částečně seznámit veřejnost s dílem Borise Akunina. Tento cíl jsem si dala až dodatečně. Bylo to především z toho důvodu, že většina lidé z mého okolí nemá představu o tom, kdo je Boris Akunin. Teď mohu s klidem říci, že alespoň mí kolegové na fakultě vědí, kdo se skrývá za tímto nápaditým pseudonymem.

Tato neinformovanost o Borisi Akuninovi pomohla vzniknout také mé krátké anketě, kterou se mi podařilo provést ve čtyřech městech České republiky. Záměrně jsem si vybrala knihkupectví a antikvariáty, které dávají informace o autorech a nových dílech. Výsledky mé ankety mě mile překvapily. Jak už jsem uvedla v předchozím textu, když jsem začínala číst knihy Borise Akunina já, dopomohla mi k tomu náhoda a další díla už jsem si musela hledat na internetu, protože v kamenných obchodech nebyla k sehnání. Nyní je situace zcela jiná a dveře pro Borise Akunina jsou otevřeny pro každého českého čtenáře, především milovníka detektivních příběhů.

Zpracování bakalářské práce pro mě bylo velkým přínosem, jelikož jsem měla

možnost proniknout hlouběji do díla a myšlení Borise Akunina. Tím, že jsem knihy četla několikrát, našla jsem v textech i takové detaily, které mohou čtenáři uniknout.

Osobně velmi oceňuji dílo Borise Akunina a tato práce měla napomoci k tomu, aby jeho dílo bylo vnímáno tak, jak si zaslouží. A především tak, aby se alespoň částečně dostalo do širšího povědomí veřejnosti. To si, dle mého názoru, autor zaslouží.

SEZNAM LITERATURY

1. STAŠEVSKIJ, I. *Jaká je současná ruská literatura?* [online]. 2009, [cit. 2010-05-12]. Dostupné z: http://www.pwf.cz/cz/Novinky/2854.html.

2. BOBRAKOVA-TIMOŠKINA, J. Frei, van Zajčik, Grošek...z kuchyně ruské literární mystifikace. *Host.* 2007, roč. 23, č 7. s. 71-74.

3. ZÍTKA, I. *O cestách současné ruské literatury* [online]. 2004, [cit. 2010-05-15]. Dostupné z: http://casopis.scena.cz/index.php?o=4&r=3&c=3604.

4. BRÁVEK, K. Boris Akunin. [online]. 2003, [cit. 2010-05-15]. Dostupné z: http://www.iliteratura.cz/clanek.asp?polozkaID=12997.

5. MATĚJKA, I. Boris Akunin je novou hvězdou literárního Ruska. *Hospodářské noviny*. 2002, roč. 46, č 139, s. 8.

6. PACKOVÁ, D. Boris Akunin – Případ Azazel. *Lidové noviny*. 2004, roč. 14, č 201. s. 16.

7. NAGY, L. Historický ohňostroj Borise Akunina. *Host.* 2003, roč. 19, č 4. s V-VI.

8. BoboKing. Akunin, Boris – Případ Azazel. [online]. 2007, [cit. 2010-05-16]. Dostupné z: http://www.knihovnice.cz/recenze/akunin-b-pripad-azazel.html.

9. AKUNIN, B. *Případ Azazel*. 1. vydání. Praha : Albatros, 2004. 225 s. ISBN 80-00-01416-5.

10. NEWMAN, Ja'akov; SIVAN, Gavri'el. Judaismus od A do Z. Praha : Sefer, 1992. 285 s. ISBN 80-900895-3-4.

11. ŠVANKMAJER, M. a kolektiv. *Dějiny Ruska.* 5. vydání. Praha : Nakladatelství Lidové noviny, 2008. 594 s. ISBN 978-80-7106-613-2.

12. PACKOVÁ, D. Boris Akunin – Turecký gambit. *Lidové noviny*. 2005, roč. 18, č 111,

s. 33.

13. AKUNIN, B. *Turecký gambit.* 1. vydání. Praha : Albatros, 2005. 204 s. ISBN 80-00-01548-X.

14. SOUKUPOVÁ, *Z. Leviatan (Boris Akunin)* [online]. 2006, [cit. 2010-18-5]. Dostupné z: http://detektivky.bestfoto.info/cz/leviatan-boris-akunin-id2006090010.

15. AKUNIN, B. *Leviatan*. 1. vydání. Praha : Albatros, 2005. 223 s. ISBN 80-00-01528-5.

16. PACKOVÁ, D. Vraždy na vysoké úrovni. *Lidové noviny*. 2006, roč. 19, č 188, s. 18.

17. AKUNIN, B. *Achillova smrt*. 1. vydání. Praha : Albatros, 2006. 301 s. ISBN 80-00-01529-3.

18. AKUNIN, B. *Zvláštní úkoly*. 1. vydání. Praha : Albatros, 2007. 318 s. ISBN 978-80-00-01655-9.

19. RYBÁŘ, J. *Rusko děsí vražda právníka Markelova.* [online]. 2009, [cit. 2010-06-18]. Dostupné z: http://zpravy.idnes.cz/rusko-desi-vrazda-pravnika-markelova- dwj-/zahranicni.asp?c=A090121_115948_zahranicni_stf.

20. PAVERA, L., VŠETIČKA F. *Lexikon literárních pojmů.* 1. vydání. Olomouc : Nakladatelství Olomouc, 2002. 422 s. ISBN 30-7182-124-1.

Přílohy

Případ Azazel

Příloha 1

Hlas lady Astair zesílil, její sehnutá záda se napřímila. „A také jsem pochopila, že Bůh mi dal sílu na větší dílo. Věděla jsem, že jsem schopná zachránit ne jen hrstku dětí, ale celé lidstvo. Třeba ne za svého života, možná za dvacet, třicet, padesát let po své smrti. To je moje poslání, moje mise. Každé z mých dětí je poklad, boží stvoření, rytíř nového lidstva. Každé bude mimořádně prospěšné, svým životem změní svět k lepšímu. Mé děti napíší moudré zákony, odhalí tajemství přírody, vytvoří umělecké poklady. A rok od roku jich bude víc, až časem změní tento ubohý, nespravedlivý, zločinný svět!" (s. 198)

Příloha 2

Fandorin se v běhu ohlédl. Lízinka se vykláněla z okna a v její milé tvářičce se zračil nechápavý úžas. V následujícím momentě vyšlehl z okna plamen, vyvalil se dým, praskla okna a Erasta Petroviče něco silného srazilo k zemi.

Chvilku bylo ticho a temno, ale potom ho do očí udeřilo jasné denní světlo, v uších mu začalo hučet a Fandorin pochopil, že žije. Spatřil kameny dlažby, ale nechápal, proč jsou tak blízko jeho očí. Pohled na dlažbu se mu nelíbil, stočil tedy pohled stranou. Ale to bylo ještě horší – tam ležela koňská kobližka a vedle ní cosi nepříjemně bílého, s lesknoucími se zlatými prstýnky... V prvním okamžiku Erastu Petroviči nedošlo, co to je. Jen si uvědomil, že "tohle" by tu být nemělo. Potom se podíval pozorněji – štíhlá dívčí ruka utržená v lokti blýskala zlatým prstýnkem navlečeným na prsteníku. (s. 224-225)

Turecký gambit

Příloha 3

Hostinský kývl hlavou směrem k Varje a řekl něco šťavnatého, po čem se po ní všichni od sousedních stolů otočili a jízlivě se rozřehtali... Varju přepadl hrozný strach. Jen aby se nerozbrečela, okřikl se v duchu. Jsi dospělá silná žena, žádná upejpavá slečinka. Měla by jim říct, že je Ruska a jede na frontu za ženichem. Jsme přece osvoboditelé Bulharska, všichni nás tu mají rádi. A mluvit bulharsky je snadné, jen se musí ke každému slovu přidat slabiku "ta". Ruska armádata. Nevěstata. Nevěstata na ruský voják. Něco takového. (s. 9)

Leviatan

Příloha 4

V té chvíli popadl Fandorin ze stolu talířek a s řinknutím jej rozbil o podlahu. Všichni strnuli a podívali se na něho. Mazaný Byzantinec řekl: „Takhle náš problém nevyřešíme. Moc jste se rozohnili, dámy a pánové. Navrhuji trochu vyvětrat – je tu nějak dusno."

Přistoupil k oknům na návětrné straně a začal je otvírat jedno po druhém. Když otevřel křídlo nad bočním stolkem, kde ležel šátek, došlo k něčemu nečekanému: lehounká látka podebraná průvanem se rozvlnila, zatřepetala a náhle vzlétla do vzduchu. Za sborového výkřiku proplul hedvábný trojúhelník oknem ven, chvíli se vznášel nad palubou, dvakrát se ještě zakýval nad zábradlím – jako by mával na rozloučenou – a plavným letem se vzdaloval směrem k hladině. Všichni jako očarovaní doprovázeli jeho pomalý let pohledem, dokud šátek nezmizel mezi línými zčeřenými vlnami.

„Ach, to jsem nešika," pronesl Fandorin do hrobového ticha. „Těch peněz, co utonulo! Ani Británie, ani Francie teď nemohou diktovat světu svou vůli. Jaké neštěstí pro civilizaci!" (s. 220)

Achillova smrt

Příloha 5

Fandorin si prohlédl zeď polepenou tapetou, strop ozdobený štukem a zapochyboval: „Je to trochu vysoko. Aspoň dvanáct shaku. No dobře, tak to zkusíme."

Masa už za ním stál jen v bederním pásu. Na čelo si uvázal čistý bílý šátek, na kterém byl červenou tuší vyveden hieroglyf znamenající úsilí. Erast Petrovič se převlékl do pruhovaného trikotu, nazul si kaučukové cvičky, párkrát poskočil na místě, udělal několik dřepů a pak zavelel: „Iči, ni, san!" Oba vystartovali současně, vyběhli nahoru po stěně, kousíček od stropu se odrazili dozadu, udělali salto a dopadli zpátky na nohy. (s. 70)

Zvláštní úkoly

Příloha 6

Ze všeho nejdřív ho Masa vždycky informoval o stavu atmosféry – tak Anisij v duchu nazýval náladu, panující v domě. Když Japonec řekl: „Čicho," tak to znamenalo, že je ticho, nádherná hraběnka Ady se probudila dobře naložená, pozpěvuje si, cukruje se s Erastem Petrovičem a na Ťulpanova bude pohlížet s roztržitým výrazem.

Když Masa zašeptal: „Burko," bylo třeba proklouznout po špičkách do kabinetu a hned se pustit do práce, protože v domě právě panovala bouřka. To znamená, že Ady zase plakala a křičela, že se nudí, že ji Erast Petrovič zahubil, svedl a odvedl od muže, nejušlechtilejšího a nejhodnějšího ze všech. Tebe tak někdo odvedl, pomyslel si Anisij, když bázlivě sledoval ty hromy a blesky a listoval přitom novinami. (s. 37-38)

Příloha 7

Přivádím ji na břeh, říkám, aby se nebála, že ji čeká radost. Nechápavě na mě kouká. Umírá mlčky, je slyšet je hvízdání vzduchu a bublání krve.

Třesu se netrpělivostí, až konečně otevřu lasturu, a nečekám, až skončí křeče. Jaké jsem však zažil rozčarování! Když rukama chvějícíma se slastnou netrpělivostí otevírám naříznutou dělohu, zmocňuje se mě hnus. Živý zárodek je odporný a perle se vůbec nepodobá.

Vypadá přesně jako zrůdy v lahvích s lihem na katedře u profesora Linze. Hýbe se, otevírá myší tlamičku. S odporem to odhazuju stranou.

Závěr: člověk, stejně jako květ, musí dozrát, aby se mohl stát krásným. Teď vím, proč mi děti nikdy nepřipadaly krásné – trpaslíci s neproporcionálně velkou hlavou a nehotovým reprodukčním systémem. (s. 177)

Příloha 8

„Mužskou impotenci, slabost i následky mladické nerozvážnosti léčí elektrickými výboji a galvanickými koupelemi doktor medicíny Emmanuel Straus.” (s. 48)

ANOTACE

Jméno a příjmení:	Petra Matůšová
Katedra:	českého jazyka a literatury
Vedoucí práce:	Mgr. Jaroslav Vala, Ph.D.
Rok obhajoby:	2010

Název práce:	Boris Akunin – současná ruská detektivní literatura
Název v angličtině:	Boris Akunin – contemporary Russian detective literature
Anotace práce:	Cílem práce je informovat o současné ruské detektivní literatuře. Pozornost je věnována především ruskému spisovateli Borisi Akuninovi a jeho detektivním příběhům s hlavní postavou Erasta Petroviče Fandorina. Text se snaží poukázat na Akuninův přínos detektivnímu žánru, dále sleduje znaky Akuninova díla a autorův osobitý styl.
Klíčová slova:	Boris Akunin, ruská literatura, detektivní literatura
Anotace v angličtině:	The goal of the thesis is to inform about contemporary Russian detective literature. Special focus is devoted to the Russian writer Boris Akunin and his detective stories with the Erast Petrovich Fandorin. The essay tries to highlight Akinin's contribution to the detective genre and follows the attributes of Akunin's work and his specific style.
Klíčová slova v angličtině:	Boris Akunin, Russian literature, detective literature
Přílohy vázané v práci:	8
Rozsah práce:	50
Jazyk práce:	český jazyk